

**DIAGNOZA
POTRZEB I POTENCJAŁU
SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
W ZAKRESIE USŁUG
SPOŁECZNYCH
W GMINIE
SUŁÓW**

„Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Sułów w zakresie usług społecznych, a w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy”

Publikacja sfinansowana w ramach projektu:

„Utworzenie Centrum Usług Społecznych w gminie Sułów”

współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Działania 8.5 Usługi społeczne
Priorytetu VIII Zwiększenie spójności społecznej Programu Fundusze Europejskie dla
Lubelskiego 2021 – 2027

Diagnoza została opracowana przez zespół ekspercki JSNP.HUMANUS Spółka
Not-For-Profit sp. z o.o. z siedzibą w Janowie Lubelskim, ul. Wiejska 3, 23-300 Janów
Lubelski:

1. Dr Paweł Wiśniewski
2. Paweł Rabiej

Przedsiębiorstwo społeczne

JSNP Humanus

Spółka not-for-profit, spółka z o.o.

We współpracy z kadrami GOPS w Sułowie:

1. Henryka Poździk – Kierownik GOPS
2. Katarzyna Małysz – specjalista pracy socjalnej
3. Anna Brodaczewska – specjalista pracy socjalnej

Opracowanie graficzne dokumentu: Maciej Wiśniewski

WPROWADZENIE

METODOLOGIA DIAGNOZY

ANALIZA DESK RESEARCH

BADANIA SONDAŻOWE

BADANIA JAKOŚCIOWE

WNIOSKI I
REKOMENTACJE

WPROWADZENIE

Centra usług społecznych (CUS) są nową jednostką organizacyjną gminy i nową instytucją lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. CUS-y docelowo mają być punktami, w których nastąpi pełna koordynacja usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich zainteresowanych mieszkańcach gminy. Centra usług społecznych będą także pełniły rolę źródła kompletnych informacji o usługach społecznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. *o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*, usługi społeczne oznaczają działania podejmowane przez gminę, świadczone w formie niematerialnej w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Centra Usług Społecznych są odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa w zakresie dostępu do kompleksowych usług społecznych. Zwiększające się zapotrzebowanie na te usługi jest nowym wyzwaniem cywilizacyjnym związanym z wydłużaniem się życia ludzkiego, przemianami stylów życia i wzorów funkcjonowania rodziny. Głównym celem strategicznym CUS jest integracja, rozwój i poszerzanie dostępności usług społecznych.

Centra Usług Społecznych są nie tylko placówkami pomocy społecznej, a pełnią także rolę koordynatorów lokalnych systemów usługowych.

W odpowiedzi na możliwość wprowadzenia zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej, Gmina Sułów przystąpiła do realizacji projektu, którego celem jest utworzenie

Centrum Usług Społecznych w Gminie Sułów, a co za tym idzie zwiększenie dostępu do kompleksowej oferty usług społecznych.

Jednym z zadań realizowanych przez centrum usług społecznych jest przeprowadzenie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych). Diagnoza dostarcza władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz danych o potencjale usługowym środowiska lokalnego. Jednym z kluczowych efektów przeprowadzonej diagnozy jest stworzenie i rozwój bazy informacji o dostępnych na obszarze działania centrum usługach społecznych. Trafna, rzetelna i użyteczna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków:

- ✓ wieloaspektowość – powinna uwzględniać różnorodne uwarunkowania i przejawy kondycji społeczności lokalnej, dostarczać wiedzę na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych;
- ✓ kompleksowość – powinna uwzględniać szeroki zakres działań usługowych organizowanych przez gminę;
- ✓ zróżnicowanie metod badawczych – powinna łączyć metody i techniki badawcze;
- ✓ partycypacja – powinna zapewniać uczestnictwo i wpływ społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- ✓ praktyczność – powinna dostarczać władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej Diagnozy potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Sułów w okresie od czerwca 2025 do lipca 2025 roku.

Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę do zaplanowania kompleksowych działań i zapewnienia wysokiej jakości usług w planowanym do utworzenia w Gminie Sułów Centrum Usług Społecznych. Niniejsza diagnoza będzie narzędziem dla władz gminy i innych podmiotów lokalnych, działających na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców i skutecznego rozwiązywania problemów społecznych. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii będących jednocześnie celami szczegółowymi przeprowadzonej diagnozy:

- ✓ wskazanie i określenie uwarunkowań i możliwości społeczności lokalnej,
- ✓ ukazanie potrzeb w zakresie usług społecznych,

- ✓ rozpoznanie zasobów i potencjału do poszerzania oferty usług społecznych w Gminie Sułów.

Reasumując diagnoza ma spełnić kilka istotnych zadań:

- ✓ stanowi zbiór wiedzy na temat najistotniejszych potrzeb mieszkańców;
- ✓ wskazuje i opisuje potencjał i zasoby mieszkańców jak i lokalnych instytucji i organizacji;
- ✓ określa sposoby zapewnienia wysokiej jakości usług;
- ✓ wskazuje metody rozwiązywania zidentyfikowanych problemów;
- ✓ określa obszary zaangażowania różnych grup mieszkańców w procesie rozwiązywania wspólnych problemów
- ✓ zawiera rekomendacje dotyczące zasad współpracy między podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SUŁÓW

Gmina Sułów położona jest w północno – zachodniej części powiatu zamojskiego. Geograficznie jest częścią Roztocza Zachodniego oraz Padołu Zamojskiego. Posiada bardzo duże walory przyrodnicze. Na jej terenie znajdują się dwa obszary chronione w ramach programu Natura 2000, „Dolina Łętowni” (ochrona siedliskowa) oraz „Ostoja Nieliska” (ochrona gatunkowa ptaków). Część gminy objęta jest ponadto ochroną krajobrazu w ramach Szczepreszyńskiego Parku Krajobrazowego. We wschodniej części Gminy znajduje się zbiornik wodny Nielisz. Uwarunkowania geograficzną i przyrodnicze determinują rozwój gminy, z jednej strony są szansą na rozwój turystyki, z drugiej jednak ograniczają rozwój przemysłu i nadają jej charakter typowo rolniczy. Wysokie klasy bonitacyjne gruntów rolnych umożliwiają intensywną produkcję rolną, z drugiej strony blokują możliwość przeznaczania części gruntów pod drobną wytwórczość czy do rozwoju przedsięwzięć związanych z produkcją zielonej energii w ramach farm fotowoltaicznych czy biogazowni.¹

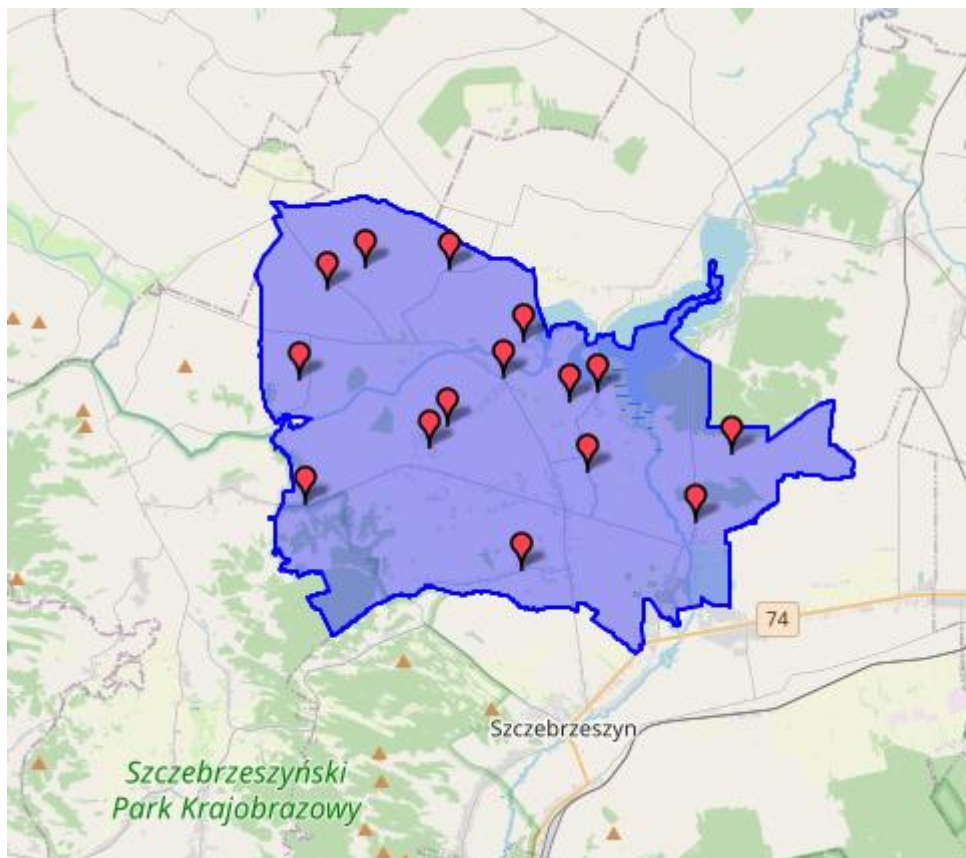
Zgodnie ze statutem Gmina Sułów pod względem administracyjnym jest podzielona na 15 sołectw: Deszkowice Drugie, Deszkowice Pierwsze, Kawęczyn – Kolonia,

¹ Raport o stanie Gminy Sułów za rok 2024 [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://bip.sulow.pl/attachments/article/1414/RAPORT.pdf](https://bip.sulow.pl/attachments/article/1414/RAPORT.pdf) (dostęp 2025.07.02)

Kitów, Kulików, Michalów, Rozłopy, Rozłopy – Kolonia, Sąsiadka, Sułowiec, Sułów, Sułów – Kolonia, Sułówek, Tworyczów i Żrebce.

Rys. 1 Gmin Sułów- wsie leżące na terenie gminy

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulow

METODOLOGIA DIAGNOZY

W kontekście teoretycznym diagnoza potrzeb i potencjału społeczności w zakresie usług społecznych w Gminie Sułów zakładała powiązanie problematyki konstruowania oferty usług społecznych z zagadnieniami:

- ✓ *rozwoju społecznego*, oznaczającego zdolność społeczności lokalnej do generowania warunków umożliwiających wszystkim członkom osiągnięcie pełnego potencjału, zaspokojenie podstawowych potrzeb i zwiększania spójności społecznej (w tym m.in. zmniejszania rozwarstwienia społecznego, wyrównywania szans, przeciwdziałania dyskryminacji, marginalizacji i wykluczeniu),
- ✓ *jakości życia* oznaczającego zadowolenie z efektywnego/sprawnego układu instytucjonalnego zapewniającego dostęp do wysokiej jakości usług społecznych z zakresu wsparcia społecznego, zdrowia, kultury, edukacji i aktywności obywatelskiej.

Taka perspektywa skupiona jest na odkrywaniu i identyfikowaniu tzw. niematerialnych czynników rozwoju – roli jakościowych i ilościowych parametrów zasobów społecznych będących w dyspozycji społeczności lokalnej oraz możliwość ich efektywnego wykorzystania poprzez system usług społecznych. Przy takim podejściu priorytetem lokalnej polityki społecznej jest dobrostan (well-being) mieszkańców społeczności lokalnej rozumiany jako maksymalizowanie potencjału możliwego do osiągnięcia w środowisku życia jednostki i/lub grup oraz jako aktywny proces służący świadomym wyborom w dążeniu do osiągania coraz bardziej satysfakcjonującej egzystencji. Na proponowane w tych badaniach zintegrowane podejście do rozwoju społecznego i jakości życia składają się dwa czynniki: zwiększenie wolności wyboru usług (ich formy, miejsca, sposobu świadczenia) oraz kreowanie przez usługi nowych możliwości rozwojowych dla ludzi (np. dzięki usługom mogą aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym, społecznym i obywatelskim).

Pojęcie jakości życia i rozwoju społecznego ma bezpośredni związek ze sferą psychiczną człowieka. Jakość życia rozpatruje się przez pryzmat zaspakajania potrzeb

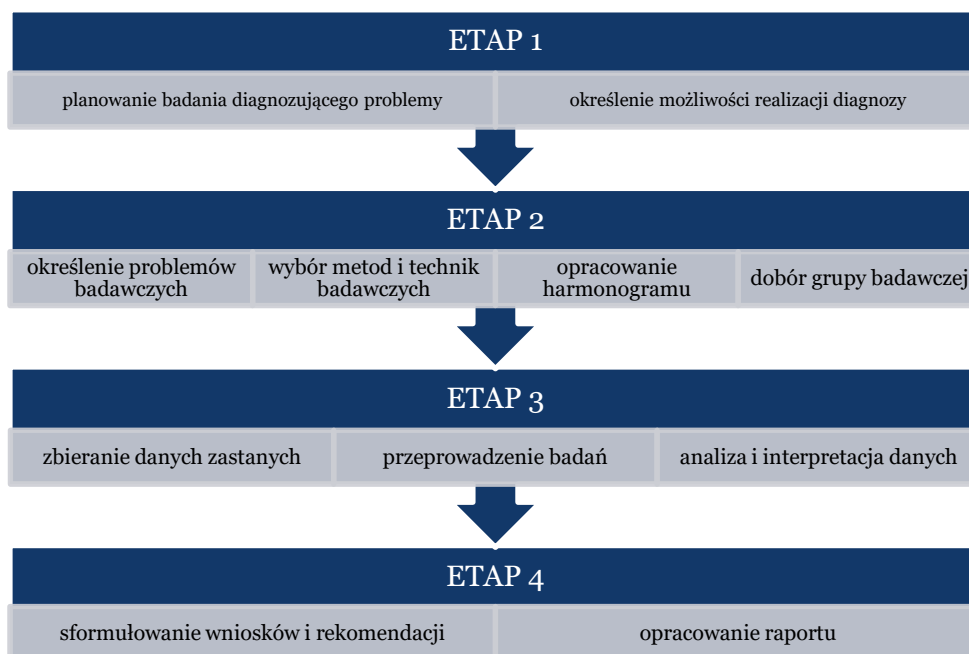
typu egzystencjalnego („mieć”), potrzeb związanych z bezpieczeństwem („być”) oraz potrzeb dotyczących kontaktu społecznego („kochać i być kochanym”). Dlatego w badaniach kluczowa była perspektywa mieszkańca – użytkownika usług.

Jakość życia to pojęcie normatywne, związane z przyjętymi przez jednostkę systemami wartości, aspiracjami, oczekiwaniami człowieka i grup społecznych, z którymi jest w jakiś sposób powiązany.

Poczucie satysfakcji mieszkańców wynika ze świadomości zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, społecznych, potrzeb samorealizacji. Dlatego w diagnozie została uwzględniona perspektywa ekonomii i psychologii behawioralnej odkrywająca „pozaracjonalne” aspekty zachowań użytkowników usług, które w praktyce decydują o skuteczności przyjętych rozwiązań. Zastosowane w naszej diagnozie podejście ma ułatwić takie konstruowanie systemu lokalnych usług społecznych by poszerzał on pole wyborów mieszkańców i dawał ludziom większą możliwość dokonywania wyborów, a co za tym idzie umożliwiał godny i satysfakcjonujący poziom życia.

Przeprowadzone badanie diagnozujące potrzeby i potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Sułów składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rys. 2 Etapy diagnozy

Źródło: opracowanie własne

Proces realizacji badania diagnostycznego oraz każdy etap realizacji badania poddany został niezbędnej konsultacji z pracownikami GOPS w Gminie Sułów – koncepcja badawcza i propozycje metodologiczne do badania, opracowanie narzędzi, dystrybucja kwestionariuszy ankiety w wersji internetowej, komunikowanie o prowadzonej diagnozie, zebranie materiału badawczego, analiza danych, przygotowanie raportu.

Ważnym rozpoczynającym przeprowadzanie diagnozy jest określenie problemu badawczego, którym jest istotne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie. Do wyjaśnienia problemu badawczego niezbędne są pytania szczegółowe, których sformułowanie ułatwia analizę całego zagadnienia, pomaga w rozplanowaniu badań, sprzyja lepszemu doborowi narzędzi badawczych, a także chroni badacza przed pominięciem ważnych aspektów badanego problemu.

Przyjmując powyższe określenie problemu badawczego, w niniejszej diagnozie sformułowano następujący problem główny:

Jakie są potrzeby i potencjał w zakresie usług społecznych obecnie w Gminie Sułów?

W oparciu o problem główny wysunięto następujące pytania szczegółowe:

1. Jaki jest obecny stan świadczonych usług w Gminie?
2. Jakie są potrzeby społeczne mieszkańców (ilościowe i jakościowe)?
3. Jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych?
4. Jakie rozwiązania należy wprowadzić?
5. Jakie grupy mieszkańców powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych?
6. Jakie usługi społeczne należy realizować na terenie Gminy w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców?
7. Jaki potencjał instytucjonalny Gminy można wykorzystać w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców oraz poszerzania oferty usług społecznych

Założenia metodologiczne uwzględniały następujące elementy.

Rys. 3. Założenia metodologiczne diagnozy

Założenia metodologiczne diagnozy	
obszar badany – respondenci:	- 5 % liczby mieszkańców z uwzględnieniem różnych grup społecznych, wiekowych zawodowych, i ze względu na płeć (liczba mieszkańców na dzień 31.12.2024 to 4176 osób)
badania ankietowe:	- kwestionariusz ankiety skierowany do osób dorosłych składający się z nie więcej niż 20 pytań, w tym maksymalnie 5 pytań otwartych, plus metryczka,
indywidualne wywiady pogłębione:	- wśród mieszkańców/nek Gminy. Szacowana ilość próby to min. 10 osób. Wywiady indywidualne przeprowadzane będą wśród przedstawicieli/ek instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne w Gminie, tj. przedstawicieli/ek instytucji i NGO/PES tworzących system pomocy społecznej.
wywiad grupowy:	dla min. 3 grup po ok. 10 osób (grupy dostosowane do obszaru wsparcia oferowanego w ramach GOPS, tj. obszar wsparcia seniorów, os. niepełnosprawnych/chorych i opiekunów faktycznych, wsparcie rodziny i działania wspierające)

Źródło: opracowanie własne

Istotą badania było poznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne. Włączanie w proces diagnozy przedstawicieli różnych środowisk umożliwia przyglądanie się potrzebom w zakresie usług społecznych i potencjałom służącym ich zaspokajaniu z różnych perspektyw.

Przez metodę badawczą rozumie się system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza. Wyróżnia się metody ilościowe

i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań społecznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy.

Badania ilościowe wykorzystują miary liczbowe do scharakteryzowania wybranego zjawiska społecznego lub zmiany w jego zakresie. Dostarczają informacji głównie o ilości. Z kolei badania jakościowe skupiają się na „głębszej” analizie danego zjawiska, co umożliwia jego lepsze zrozumienie.

Badania ilościowe odpowiadają wyłącznie na pytanie „ile?”, natomiast jakościowe „co”, „gdzie?”, „jak?”, „dlaczego?”. W pierwszym przypadku większość pytań ma charakter rozstrzygający, w drugim eksploracyjny. Próba do badań ilościowych dobierana jest losowo lub kwotowo, natomiast do jakościowych celowo, przy czym w pierwszym przypadku zwykle jest zdecydowanie większa niż w drugim. Dodatkowo przy badaniach ilościowych występuje możliwość ilościowego uogólnienia wyników na populację, której nie ma przy badaniach jakościowych.

Wśród wykorzystywanych metod badań ilościowych wyróżnia się przede wszystkim sondaż kwestionariuszowy. Oprócz tego dostępny jest wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI), badania online, tj. ankieta internetowa (CAWI i CASI), wywiad przy użyciu komputera lub laptopa (CAPI) oraz wywiad w wersji papierowej, drukowanej (PAPI).

Do metod wykorzystywanych w obszarze badań jakościowych należą:

IDI – indywidualny wywiad pogłębiony, przeprowadzany z jedną osobą,

FGI – zogniskowany wywiad grupowy, tzw. fokus,

eksperyment – badanie w warunkach umożliwiających stałą kontrolę jego przebiegu,

obserwacja – obserwowanie występowania danego zjawiska,

desk research – analiza różnych materiałów, np. stron www, materiałów archiwalnych.

W badaniach ilościowych dąży się do nadania badanym zjawiskom określonych miar. W związku z tym stosuje się je zawsze wtedy, gdy chce się uzyskać odpowiedź na pytanie „ile”. Badania jakościowe są natomiast wykorzystywane w razie chęci podjęcia dalszej wnikliwej analizy i obserwacji zachowania wybranej grupy lub określonego zjawiska.

Jeśli chodzi o analizę i interpretację danych, to na podstawie badań ilościowych otrzymuje się różne wskaźniki liczbowe (procenty, średnie itp.). Możliwa jest zatem analiza statystyczna, która jest obiektywna. Inaczej natomiast jest w przypadku badań jakościowych, gdzie przeprowadza się analizę swobodną,

subiektywną. Nie występują tutaj jednoznaczne kryteria analizy, możliwe jest dokonanie wielu różnych interpretacji.

Podstawowym narzędziem w przypadku badań ilościowych jest kwestionariusz zawierający pytania w standardowej, niezmienniej formie. Głównie są to pytania zamknięte, na które można jednoznacznie odpowiedzieć, z proponowaną kafeterią. Większość pytań ma charakter rozstrzygający, a z zebranych odpowiedzi można wysnuć jednoznaczne wnioski.

W przypadku badań jakościowych ważny jest tak naprawdę swobodny sposób pozyskiwania wszelkiego rodzaju informacji. Chcąc uzyskać istotne informacje, zadaje się pytania otwarte, na które można odpowiedzieć w dowolny sposób. Przygotowany wcześniej scenariusz i sformułowane pytania stanowią jedynie bazę do dalszej dyskusji. Większość pytań ma charakter eksploracyjny.

Badania do niniejszej diagnozy zostały wykonane zarówno zgodnie z metodologią jakościową, jak i metodologią ilościową. Badania wśród dorosłych mieszkańców i młodzieży zostały przeprowadzone za pomocą techniki CAWI (Computer Assisted Web Interviews), jak i PAPI (Paper And Pen Personal Interview). Technika CAWI polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

Wykorzystana technika PAPI opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.

Z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne w Gminie przeprowadzono wywiady IDI- wywiady indywidualne.

Ponadto w 3 grupach przedstawicieli klientów GOPS przeprowadzono zogniskowane wywiady grupowe (FGI – Focus Group Interview). Technika ta polega na dyskusji moderatora z grupą osób według określonego scenariusza. Ich celem jest uzyskanie szczegółowych opinii i informacji od konkretnych osób, spełniających określone przez badacza kryteria doboru próby. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, respondentom udzielano informacji odnośnie celu badań, zasad oraz całkowitej anonimowości.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również analizę danych zastanych (Desk Research). Desk research to metoda badawcza polegająca na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących

z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. To badania wtórne, które przeciwstawiają się badaniom pierwotnym. Badania pierwotne to generowanie danych, a badania wtórne wykorzystują badania pierwotne jako źródło danych analizy. Desk research nazywane jest badaniami wtórnymi lub analizą danych zastanych. Metoda desk research nie ma określonego czasu trwania lub fazy realizacji, a pozyskiwanie oraz eksploracja danych trwa zazwyczaj przez cały okres realizowania projektu badawczego. Powodem tego jest ciągle uzupełnianie dokumentów oraz zestawianie ich z pozyskanymi materiałami podczas wszystkich etapów badania. W naukach społecznych dane zebrane przez badaczy czy instytucje są coraz częściej wykorzystywane na potrzeby celów badawczych odmiennych od pierwotnych celów zebrania tych danych.

W niniejszym opracowaniu analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie Gminy.

Rys. 4. Metody i narzędzia badawcze zastosowane w diagnozie

Źródło: opracowanie własne

Narzędzie badawcze to przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań. O ile technika badawcza oznacza czynności, na przykład obserwowanie, prowadzenie wywiadu, o tyle narzędzie badawcze to instrument służący do technicznego gromadzenia danych z badań.

Ankieta skierowana jest do wszystkich mieszkańców gminy, której celem była diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, a w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy składała się z 21 pytań merytorycznych, o charakterze zamkniętym, półotwartym i otwartym oraz 5 pytań metryczkowych, opisujących grupę badawczą.

Kwestionariusz wywiadu pogłębionego wśród mieszkańców/nek Gminy oraz kwestionariusz wywiadu pogłębionego dla przedstawicieli/ek instytucji świadczących usługi społeczne zawierał 23 pytań otwartych oraz 3 pytań wstępnych:

1. Proszę krótko opowiedzieć czym się Pan(i) zajmuje? W jaki sposób jest Pan(i) związana/y z Gminą Sułów?
2. Jaki podmiot reprezentuje? Czym się zajmujecie/czy i jakie usługi społeczne świadczyce?
3. Od jak dawna pełni Pan(i) wskazaną funkcję?
4. Proszę krótko scharakteryzować, jaka jest specyfika Gminy Sułów? Co jest dla niej typowe, co odróżnia Gminę od gmin sąsiednich?
5. Jakie problemy wskazałaby Pani/Pan w gminie? Gdyby mieli Państwo wymienić 3 najważniejsze problemy społeczne w gminie, jakie by to były?
6. Jakie potrzeby wskazałaby Pani/Pan w gminie?
7. Czy Gmina Sułów jest dobrym miejscem do życia?
8. Czy jest Pan/Pani zadowolona z zamieszkiwania na terenie Gminy Sułów?
9. Proszę krótko opisać główne zasoby i potrzeby/problemy Gminy Sułów: (dostosuj do rozmówcy)
10. Jak ocenia Pan(i) dostępność usług społecznych w gminie?
11. Jakie usługi są obecnie dostępne?
12. Jakich usług brakuje, dla jakich grup społecznych, z czego to wynika? Jakie braki w zakresie wsparcia pomocy społecznej identyfikują Państwo w gminie?
13. Do jakich usług dostęp jest ograniczony? Dlaczego tak jest?
14. Jakie usługi powinny być świadczone dodatkowo, w tym jakie nowe usługi powinny się pojawić?
15. Jak zorganizować system świadczenia usług w gminie, aby był bardziej skuteczny, lepiej odpowiadał na potrzeby mieszkańców?

16. Czy w realizację usług społecznych można włączyć mieszkańców oraz organizacje pozarządowe?
17. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora pozarządowego z jednostkami samorządu terytorialnego i czy można go zwiększyć?
18. Jaki potencjał instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej, może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?
19. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?
20. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora gospodarczego/lokalnych firm z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie świadczenia usług społecznych?
21. Czy lokalne firmy mogą zostać włączone w realizację usług społecznych w gminie?
22. Jaki potencjał firm/podmiotów gospodarczych może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?
23. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa (JST-biznes) w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?
24. Załóżmy, że mamy przed sobą „Pudełko na pomysły mieszkańców”, do którego każdy może wrzucić swój pomysł na zajęcia, warsztaty, spotkania itp. Jaki byłby Pana(i) pomysł?
25. Kluczowe wnioski, refleksje z przeprowadzonej rozmowy?
26. Na czym gmina powinna się skupić próbując powołać CUS oraz próbując poprawić jakość i dostępność usług publicznych w gminie?

Badanie miało charakter dyskusji prowadzonej przez moderatorów, których zadaniem było właściwe ukierunkowanie rozmowy oraz zachęcanie respondentów do aktywności. Wywiad przebiegał wg określonego scenariusza, zastosowane były pytania otwarte, które jedynie nadawały kierunek wypowiedziom respondenta i go nie ograniczały.

W procesie opracowania narzędzi badawczych tj. kwestionariusza ankiety i scenariuszy wykorzystanych do FGI oraz IDI wykorzystana została definicja usług społecznych zaczerpnięta z Ustawy o realizowaniu usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych, która weszła w życie 1 stycznia 2020 roku. We wspomnianej ustawie czytamy: „Usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji

i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej – podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców”.

Cytowany zakres usług społecznych, który odpowiada zakresowi koordynacji i zarządzania Centrum Usług Społecznych pozwala na uszczegółowienie listy najczęściej oferowanych usług społecznych:

- 1) pracę socjalną z osobą i rodziną oraz asystenturę dla rodzin;
- 2) środowiskową pracę socjalną w różnych formach;
- 3) terapię osób i rodzin doświadczających trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie;
- 4) mediacje rodzinne i w sporach innych niż rodzinne;
- 5) animację lokalną, edukację środowiskową oraz inne formy działań aktywizujących w środowisku zamieszkania;
- 6) poradnictwo prawne, obywatelskie, psychologiczne i rodzinne, w tym małżeńskie;
- 7) reintegrację zawodową i społeczną;
- 8) interwencję kryzysową;
- 9) usługi wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą;
- 10) rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- 11) asystenturę i inne usługi wsparcia dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym niepełnosprawnych, przewlekle chorych, starszych i bezdomnych;
- 12) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności pozostających w środowisku zamieszkania;
- 13) usługi wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym usługi opieki wytchnieniowej, wsparcia doradczego, informacyjnego i psychologicznego;
- 14) pomoc postpenitencjarną i readaptację społeczną;
- 15) promocję zdrowia, w tym zdrowia psychicznego oraz edukację zdrowotną.

Tak jak wspomniano powyżej, zarówno definicja usługi społecznej, jak i powyższa lista została wykorzystana w realizacji badań jakościowych oraz przybudowie kwestionariusza ankiety.

Należy podkreślić, iż koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk. W badaniach zastosowano różnorodne techniki i metody badawcze. Pozwala to na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Łączenie jakościowych i ilościowych metod oraz technik badawczych pozwala na uzyskanie wszechstronnego opisu i wyjaśnienie zjawisk związanych z potrzebami i potencjałem wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Badana w ramach diagnozy zbiorowość najczęściej jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie celowy i losowy dobór próby umożliwił taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku.

Podczas prowadzenia badań społecznych wskazuje się na reguły, jakimi powinien kierować się badacz, aby badania były prowadzone w sposób etyczny. Przeprowadzone badania były zgodne z następującymi zasadami:

- ✓ jasnym i precyzyjnym informowaniu badanych o korzyściach i obciążeniach,
- ✓ niedopuszczenia do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- ✓ nieszkodzeniu w żaden sposób badanym,
- ✓ podmiotowym traktowaniu badanych osób,
- ✓ świadomą zgodą respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- ✓ unikania wprowadzania w błąd respondentów,
- ✓ zagwarantowania badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności.

W każdym kwestionariuszu oraz przed przystąpieniem do wywiadu, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, czy udzielania odpowiedzi w wywiadzie, co sprawiło, że badania prowadzone były w sposób etyczny.

ANALIZA DESK RESEARCH

Pośród zastosowanych modułów badawczych analiza desk research odegrała ważną rolę, stanowiąc formę wtórnej analizy danych statystycznych gromadzonych przez szereg instytucji działających w obrębie jednostek organizacyjnych samorządu w gminie Sulów i danych dostępnych w statystyce publicznej.

Z drugiej strony analiza desk research przedstawiła podstawowe informacje na temat rozłożenia problemów społecznych w gminie, stanu infrastruktury, zakresie prowadzonych usług społecznych w poszczególnych sołectwach, co jednocześnie pozwoliło na przygotowanie gruntu merytorycznego do opracowania koncepcji badań ilościowych i jakościowych. Tak więc, zarówno badania ankietowe CAWI, jak i wywiady FGI oraz wywiady IDI znacząco poszerzyły informacje uzyskane z analizy desk research.

W badaniu poddane zostały analizie istniejące informacje i dane, zgromadzone i przetworzone wcześniej przez Urząd Gminy w Sulowie oraz inne podmioty świadczące usługi społeczne na rzecz mieszkańców Gminy Sulów.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA

Gmina Sulów ma 4 293 mieszkańców, z czego 51,3% stanowią kobiety, a 48,7% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 19,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,2 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 19,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,2 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Sulów zawarli w 2021 roku 18 małżeństw, co odpowiada 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,9% mieszkańców

gminy Sułów jest stanu wolnego, 55,8% żyje w małżeństwie, 2,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,8% to wdowy/wdowcy. Gmina Sułów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -68. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -15,61 na 1000 mieszkańców gminy Sułów.

W 2021 roku urodziło się 27 dzieci, w tym 55,6% dziewczynek i 44,4% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,43 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2021 roku 42,8% zgonów w gminie Sułów spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 17,7% zgonów w gminie Sułów były nowotwory, a 4,3% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Sułów przypada 21,8 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa lubelskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.

W 2021 roku zarejestrowano 23 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 70 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Sułów -47. W tym samym roku 4 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 4².

W 2021 roku w gminie Sułów oddano do użytku 7 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,63 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Sułów to 1 881 nieruchomości.

W gminie Sułów na 1000 mieszkańców pracuje 47 osób. 69,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 30,7% mężczyźni. W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Sułów wynosiło 4 373,85 PLN, co odpowiada 72,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Sułów 207 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 102 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -105. 70,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Sułów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 12,1% w przemyśle i budownictwie, a 5,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,3% pracuje

² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulow (dostęp 02.07.2025)

w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)³.

W gminie Sułów w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 228 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 171 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 13 nowych podmiotów, a 8 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (27) podmiotów zarejestrowano w roku 2020, a najmniej (11) w roku 2009. W tym samym okresie najwięcej (20) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2015 roku, najmniej (4) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Sułów najwięcej (5) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (221) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,1% (7) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 30,3% (69) podmiotów, a 66,7% (152) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Sułów najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28.1%) oraz Budownictwo (26.3%)⁴.

W 2021 roku w gminie Sułów stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 54 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,47 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Sułów wynosi 87,60% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Sułów najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 6,50 (wykrywalność 89%) oraz przeciwko mieniu - 4,21 (wykrywalność 69%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 3,19 (75%), drogowe - 2,06 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,38 (100%)⁵.

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulow (dostęp 02.07.2025)

⁴ Tamże

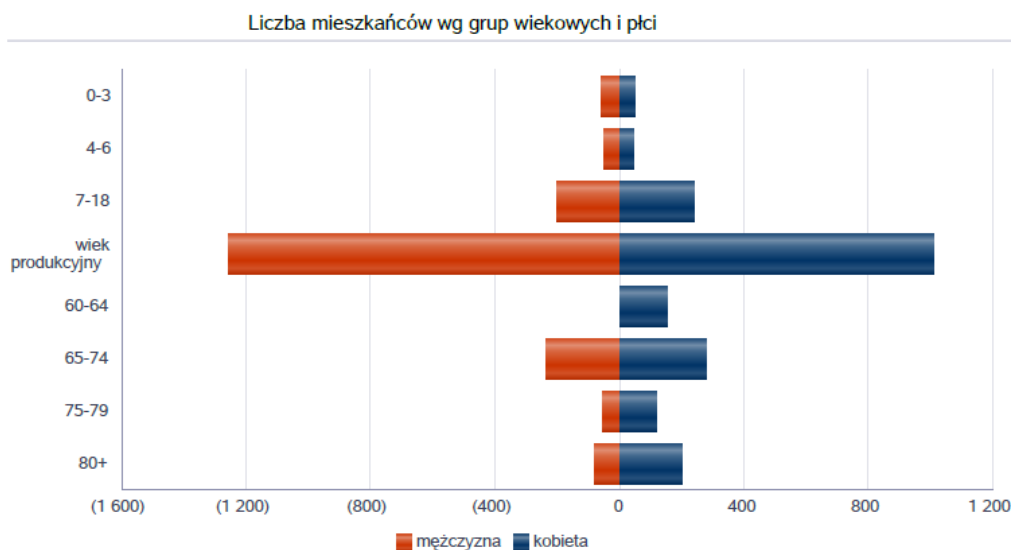
⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulow (dostęp 02.07.2025)

Demografia

Według stanu na 31 grudnia 2024 roku liczba ludności gminy Sułów wyniosła 4176 osób, z czego 51,80 % stanowiły kobiety, a 48,20 % mężczyźni. Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 15,49 %, osoby w wieku produkcyjnym 54,33%, a w wieku poprodukcyjnym 30,18%.

Rys. 5 Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci.

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
0-3	60	48
4-6	50	46
7-18	203	240
wiek produkcyjny	1 259	1 010
60-64		155
65-74	237	277
75-79	55	119
80+	81	199

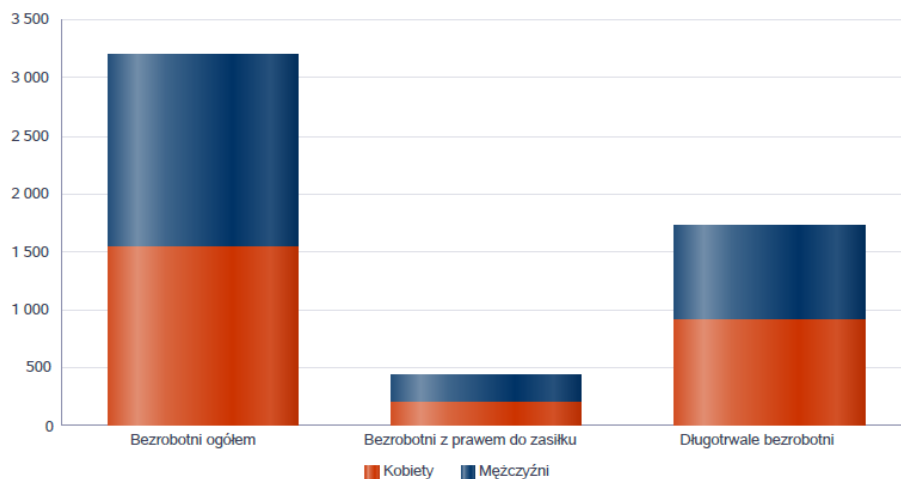
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rynek pracy

Według stanu na 31 grudnia 2024 stopa bezrobocia w gminie wyniosła 3,2%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Sułów wynosiła 134, w tym 41,79 % stanowiły kobiety, 58,21% mężczyźni

Rys. 6 Liczba osób bezrobotnych, liczba długotrwale bezrobotnych oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (poziom powiatu)

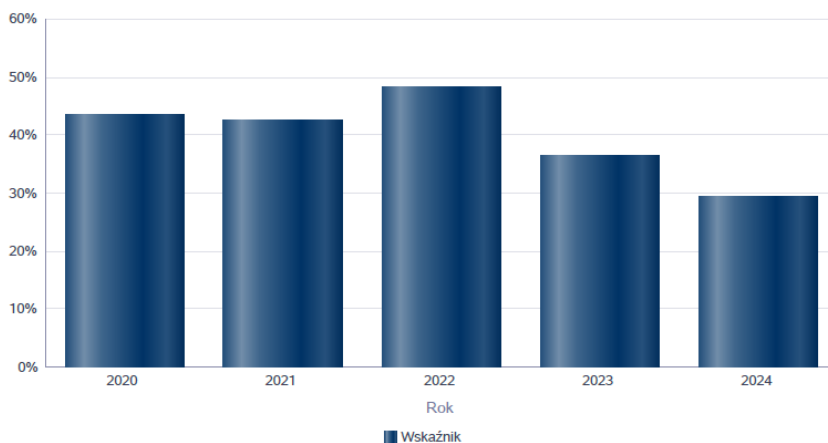
Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bezrobotni ogółem	3 198	1 661	1 537
Bezrobotni z prawem do zasiłku	434	229	205
Długotrwale bezrobotni	1 722	809	913

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 7 Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

Rok	Wskaźnik
2020	43%
2021	43%
2022	48%
2023	36%
2024	29%

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

DANE DOTYCZĄCE OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Głównym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie w 2024 roku było ograniczenie marginalizacji osób i rodzin poprzez wspieranie zmierzające do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie oraz integrację ze środowiskiem. Udzielane wsparcie - w różnych formach - było w miarę możliwości wczesne i miało charakter profilaktyczny, ochronny.

Do zadań priorytetowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie należały działania ukierunkowane na:

- 1) pomoc osobom i rodzinom w trudnościach materialnych w szczególności poprzez pomoc rzeczową i materialną,
- 2) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- 3) realizacja programów dożywiania i wsparcia rzeczowego oraz usługowego, kierowanego do dzieci wychowujących się w rodzinach o niskim statusie materialnym.

Charakterystyka odbiorców pomocy społecznej.

Jednym z najpoważniejszych problemów dotyczących klientów pomocy społecznej jest ubóstwo. Osoby i rodziny, które uzyskiwały pomoc z tego tytułu charakteryzują niskie dochody, niepozwalające na zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych. Często jedyny dochód wśród tej grupy stanowią świadczenia z pomocy społecznej.

Analiza struktury źródeł utrzymania gospodarstw domowych na terenie gminy wskazuje, iż dominują niezarobkowe źródła utrzymania typu renty, emerytury i zasiłki. Znaczącym powodem udzielania wsparcia - w różnych formach - jest bezrobocie. Bezrobocie jest nie tylko problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami biedy, a także rozprzestrzeniania się różnych form patologii społecznych, rozpadem rodziny, obniżeniem zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 roku osób bezrobotnych w gminie Sułów zarejestrowanych było 134 osób , w tym kobiet – 56 mężczyzn – 78, z czego osoby pozostające bez pracy powyżej 50r. życia –38 osób bezrobotni do 25 roku życia – 31 osób, do 30 roku życia -49 osób, bezrobotni uprawnieni do zasiłku – 14 osób, bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy powyżej 24 m-ce - 38 osób.

Wśród bezrobotnych świadczeniobiorców Ośrodka Pomocy Społecznej osoby długotrwale bezrobotne stanowią najliczniejszą grupę. Osoby te mają mniejsze szanse na rynku pracy z powodu wieku , braku wykształcenia, braku kwalifikacji. Dlatego też ich aktywizacja jest trudna, długotrwała i wymaga wielokierunkowych oddziaływań. Ponadto, zauważyć należy, że na terenie gminy - ze względu na jej rolniczy charakter oraz duże rozdrobnienie gospodarstw - istnieje bezrobocie ukryte.

Istotnym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy gminy jest długotrwała choroba. Rodziny, w których występuje ta dysfunkcja to przeważnie rodziny emerytów i rencistów. Długotrwała choroba wiąże się, zazwyczaj, z ponoszeniem systematycznych i bardzo wysokich kosztów leczenia, wpływając tym samym na znaczne obciążenie budżetu domowego. Mimo funkcjonowania systemu ubezpieczeń zdrowotnych, w oparciu, o który usługi medyczne są finansowane, obserwujemy, że koszty leczenia i leków są wysokie i generalnie przekraczają możliwości finansowe naszych podopiecznych. Ich sytuacja ekonomiczna nie ulegnie zmianie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych i duże koszty utrzymania związane z wiekiem i stanem zdrowia.

Kolejną dominującą przyczyną dysfunkcji osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej jest niepełnosprawność. Osoby niepełnosprawne objęte są głównie pomocą społeczną w formie zasiłku stałego lub usługami opiekuńczymi. Problemy osób niepełnosprawnych to nie tylko zła sytuacja materialna, ale i inne obszary funkcjonowania i rozwoju takie jak m.in. bariery (architektoniczne, komunikacyjne), utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, utrudniony dostęp do rynku pracy. Złożoność występujących problemów tej grupy , wymaga wielu działań, których celem winna być zarówno poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, jak i ułatwianie im funkcjonowania w społeczności. Niezwykle ważnym elementem pracy z osobą niepełnosprawną jest praca socjalna, polegająca m.in. na utrzymywaniu stałej współpracy z instytucjami i organizacjami z powołanymi w celu wsparcia osób niepełnosprawnych w różnych obszarach funkcjonowania.

Z danych GOPS wynika, iż w dalszym ciągu dużym problemem wśród mieszkańców gminy jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Składa się na nie: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, poziom wykształcenia rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami w wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny, często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim wypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji, umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem. Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc, nadużywanie alkoholu w rodzinie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Z tego powodu profesjonalna pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny, aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań.

Pomoc tym rodzinom udzielana przez GOPS w roku 2024 obejmowała zarówno świadczenia pieniężne, jak i wsparcie w odbudowaniu prawidłowych relacji i umacnianiu postaw rodzicielskich, a także objęcie rodzin z problemami wychowawczymi wsparciem asystenta rodziny. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy. W 2024 roku wsparciem asystenta rodziny, który finansowany był ze środków pozyskanych w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej objęto 12 rodzin.⁶

⁶ Raport o stanie Gminy Sułów za rok 2024 [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpgclclefindmkaj/https://bip.sulow.pl/attachments/article/1414/RAPORT.pdf](https://bip.sulow.pl/attachments/article/1414/RAPORT.pdf) (dostęp 2025.07.02)

Rys. 8 Powody udzielania pomocy rodzinom i

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	39
BEZROBOCIE	35
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	34
UBÓSTWO	33
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	32
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	13
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	7
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIENTNE	6
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIENTNOŚCI	5
ALKOHOLIZM	1
BEZDOMNOŚĆ	1
ZDARZENIE LOSOWE	1

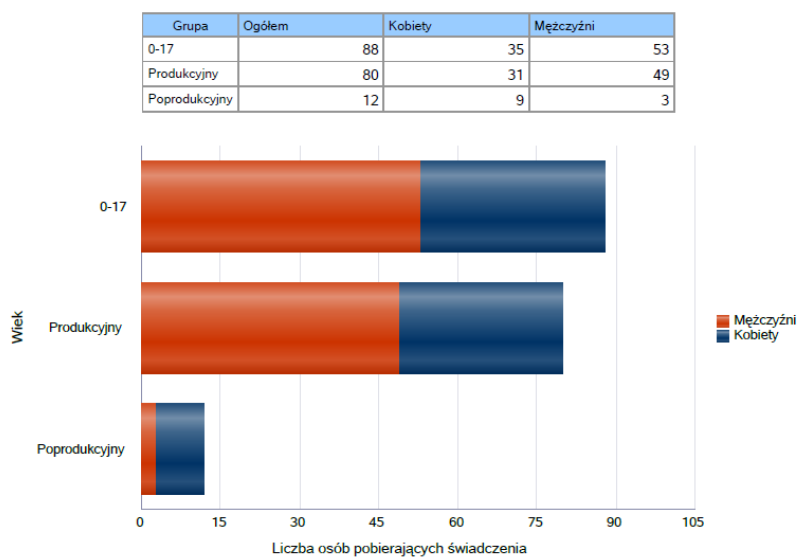
Główne powody przyznania świadczeń w roku

Powód przyznania	Ogółem	Liczba świadczeń	
		świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
Niepelnosprawność	3 122	2 848	274
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2 804	2 790	14
Bezrobocie	2 696	2 384	312
Ubóstwo	2 158	1 804	354
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych - rodzina wielodzietna	1 609	1 609	

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

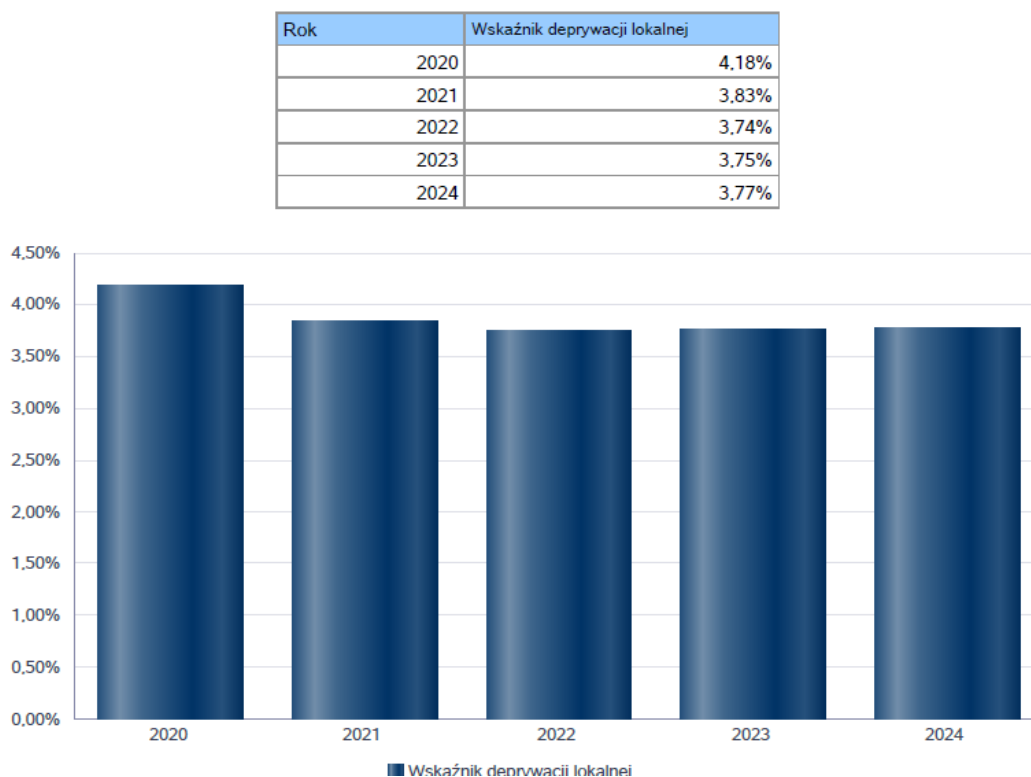

Rys. 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

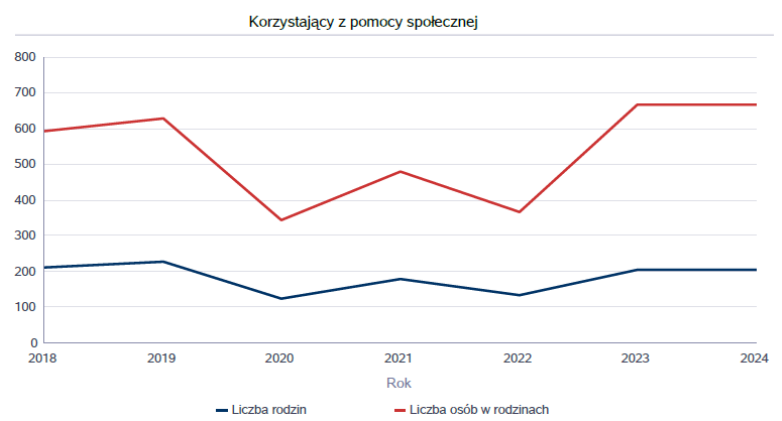
Rys. 10 Wskaźnik deprywacji lokalnej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 11 Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

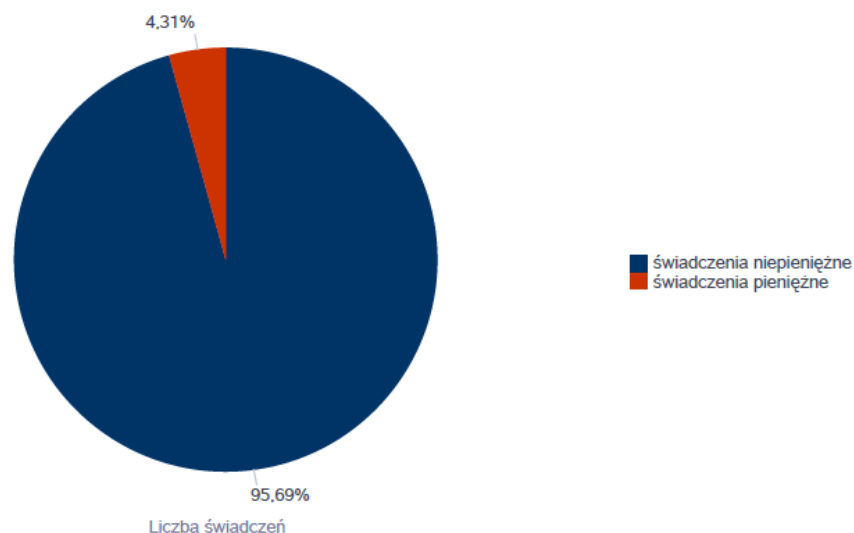
Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2018	212	593
2019	227	629
2020	124	343
2021	177	481
2022	132	367
2023	206	668
2024	206	668

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 12 Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej

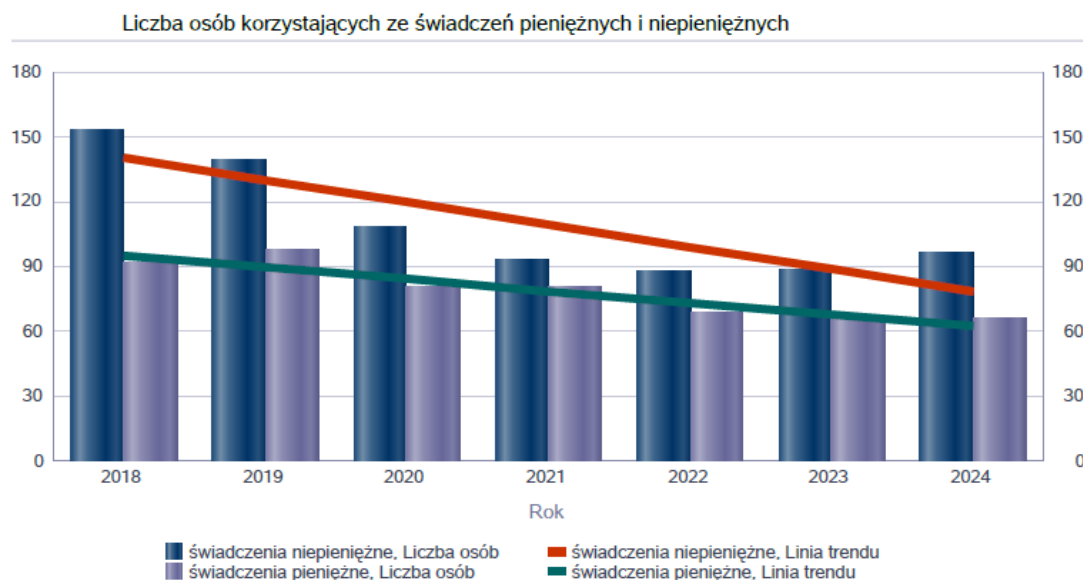
Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń
świadczenia niepieniężne	11 468
świadczenia pieniężne	517

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 13 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba osób						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
świadczenia niepieniężne	153	139	108	93	88	89	96
świadczenia pieniężne	92	98	80	80	68	66	66

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 14 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych

Rok	Liczba osób
2018	5
2019	6
2020	4
2021	4
2022	6
2023	4
2024	4

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 15 Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego

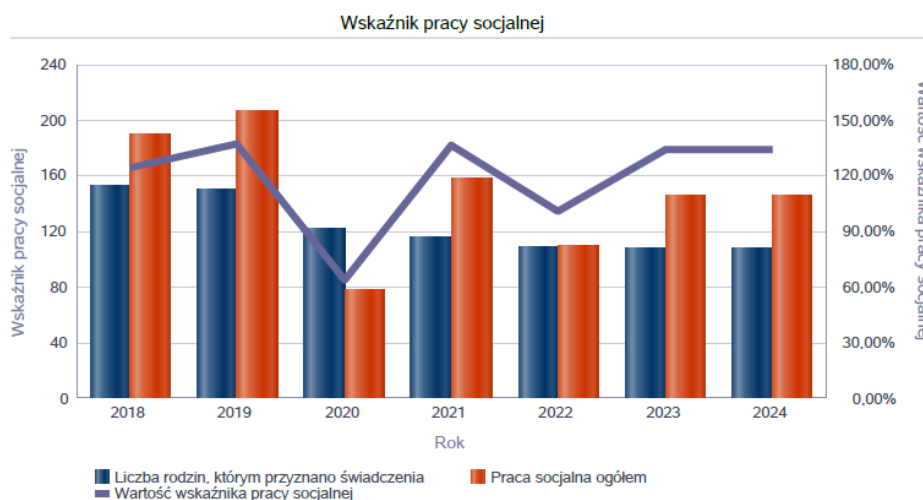
Rodzaj	Liczba rodzin w latach						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Poradnictwo specjalistyczne	1	0	0	0	0	3	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Rys. 16 Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wskaźnik pracy socjalnej	124,18%	137,09%	63,93%	137,07%	100,92%	134,26%	134,26%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	153	151	122	116	109	108	108
Praca socjalna ogółem	190	207	78	159	110	145	145

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

ZASOBY INSTYTUCJONALNE

W 2024 roku w gminie Sułów, poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, nie prowadzą działalności inne instytucje pomocy społecznej, finansowane z budżetu gminy.

W 2024 roku, kadra ośrodka pomocy społecznej liczyła 8 osób w tym: 1 osoba na stanowisku kierowniczym (Kierownik GOPS), 3 specjalistów pracy socjalnej, 1 inspektor ds. świadczeń rodzinnych, 1 podinspektor ds. świadczeń , 1 asystent rodziny.

Spośród zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej pracowników 7 posiada wykształcenie wyższe, 1 wykształcenie średnie. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 1 osoba. Wśród pracowników 1 osoba posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Ponadto na umowę zlecenia usługi na rzecz GOPS wykonywała; sprzątaczką oraz 4 opiekunki środowiskowe.

DZIAŁALANOŚĆ GOPS

Realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w Sułowie w 2024 r. udzielił wsparcia finansowego i w postaci pracy socjalnej 227 rodzinom W 2024r. wpłynęło do ośrodka 143 wniosków o przyznanie pomocy finansowej, 24 wnioski o pomoc asystenta osoby niepełnosprawnej i 4 wnioski o pomoc w zakresie usług opiekuńczych .

Najczęstsze powody przyznawania świadczeń to: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, przemoc, zdarzenie losowe, trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Podstawą przyznania świadczeń było przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, czyli zebranie możliwie wszechstronnych informacji o osobie czy rodzinie, ustalenie występujących problemów, co pozwoliło na podjęcie właściwych działań i zaplanowanie odpowiedniej formy pomocy. Podczas jego przeprowadzania pracownicy socjalni ustalali sytuację rodzinną, zawodową, zdrowotną członków rodziny, ustalali także dane dotyczące źródeł uzyskiwanych dochodów.

Pracownicy socjalni, którzy przeprowadzali wywiad środowiskowy nie ograniczali się tylko do zbierania informacji. Już przy pierwszej wizycie analizowali wraz z klientem

jego sytuację, zastanawiali się nad możliwościami przezwyciężenia problemów, udzielali porad, motywowali do zmiany zachowań, które pomogłyby w dalszym życiu, niejednokrotnie przeprowadzali pierwsze mediacje w sytuacjach konfliktowych.

Stosownie do zgłaszanych przez osoby lub rodziny potrzeb oraz biorąc pod uwagę możliwości finansowe Ośrodka przyznawano odpowiednią pomoc.

Świadczenia obligatoryjne wypłacane były w przysługującej wysokości, natomiast świadczenia fakultatywne były przyznawane w wysokości odpowiadającej możliwościom finansowym ośrodka z uwzględnieniem konieczności i pilności potrzeb osób wymagających pomocy.

Poza świadczeniami finansowymi i w naturze GOPS udzielał także pomocy w formie pracy socjalnej. Praca socjalna służy wspieraniu osób i rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz do zaspokajania swoich potrzeb bytowych.

Działania te są nakierowane na kształtowanie odpowiednich postaw i zachowań osób, motywowanie ich do działań zmierzających do rozwiązywania własnych problemów oraz tworzeniu warunków sprzyjających podejmowaniu takiej aktywności.

W ubiegłym roku GOPS podejmował szereg działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i rodzin mających trudności w zaspokajaniu swoich podstawowych potrzeb bytowych i borykających się z różnymi problemami. Możliwości zabezpieczania przez Ośrodek potrzeb mieszkańców są niestety ograniczone ze względu na niewystarczającą infrastrukturę socjalną w gminie. Przykładowo dotkliwym społecznie problemem jest opieka nad ludźmi starszymi. Jest to problem, który będzie narastał, gdyż struktura demograficzna gminy jest niekorzystna i liczba osób w wieku poprodukcyjnym stale rośnie. Każdego roku wzrasta liczba osób, które wymagają wsparcia usługowego lub pomocy w formie instytucjonalnej. GOPS podejmuje w tym zakresie szereg działań m.in. zapewnia usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osób, przyznaje świadczenia pielęgnacyjne dla osób sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi członkami rodziny, w razie konieczności kieruje do zakładu opiekuńczo-leczniczego lub domu pomocy społecznej. Pomoc w formie usług opiekuńczych oraz jej zakres jest przyznawana na wniosek osoby zainteresowanej. Odpłatność za usługi obliczana jest z uchwałą Rady Gminy w Sułowie i uzależniona jest od dochodu tej osoby. Osoby posiadające dochód poniżej kryterium dochodowego usługi opiekuńcze przyznane mają nieodpłatnie.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada również na ośrodek pomocy społecznej obowiązek udzielania osobom i rodzinom pomocy w formie specjalistycznego poradnictwa rozumianego jako udzielanie porad, wskazówek i różnego rodzaju informacji

W szczególnych sytuacjach istnieje potrzeba podejmowania interwencji kryzysowej. Jest to zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu.

Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – schronienia.

Oprócz wymienionych zadań Ośrodek Pomocy Społecznej zajmował się dystrybucją żywności. Z tej formy pomocy skorzystało 697 osób.

Ponadto w 2024 roku Ośrodek realizował Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej. W ramach tego programu zatrudnionych zostało 24 osoby na umowę zlecenia. Osoby te świadczyły pomoc osobom niepełnosprawnym.

Ponadto Gmina Sułów współfinansowała działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Rozłopach w zakresie bieżących remontów i napraw oraz modernizacji budynku WTZ. Warsztat Terapii Zajęciowej realizuje zadania w zakresie rewalidacji i rehabilitacji społecznej oraz zawodowej mającej na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności osób niepełnosprawnych, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku.

Rehabilitacja zawodowa realizowana jest w 7 pracowniach: gospodarstwa domowego, krawiecko – dziewiarskiej, plastycznej, ogrodniczej, poligrafii, ceramicznej oraz stolarsko – wikliniarskiej.

Poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej, zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji dla każdego uczestnika, wyrabiana jest u podopiecznych zaradność osobista, pobudzana aktywność społeczna. Rozwijane są umiejętności i postawy niezbędne do podjęcia i wykonywania pracy. Wytwarzając różne produkty w poszczególnych pracowniach uczestnicy nabierają doświadczeń związanych z pracą, uczą się współpracy, odpowiedzialności za powierzony materiał i narzędzia pracy,

przyswajają sobie zasady punktualności, obowiązkowości, systematyczności, stosowania się do reguł, proszenia o pomoc oraz odzyskują lub nabywają wiarę w siebie. Oprócz zajęć w pracowniach, osoby z niepełnosprawnością mają możliwość korzystania z pomocy psychologa i fizjoterapeuty. Chętnie też biorą udział w zajęciach z muzykoterapii.

Jednym z najpoważniejszych źródeł rozwoju patologii społecznych jest alkoholizm. Ograniczenie dramatycznych skutków uzależnienia od alkoholu można osiągnąć poprzez preferowanie i popularyzowanie wychowania w trzeźwości, wspieranie osób i rodzin w wychodzeniu z alkoholizmu oraz przeciwdziałanie w szeroko rozumianym pojęciu negatywnym skutkom występowania alkoholizmu.

W Gminie Sułów w 2024 działał – mający na celu ułatwienie dostępności do pomocy terapeutycznej, Punkt Konsultacyjno – Informacyjny, finansowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dysponującą na realizację celów statutowych budżetem stworzonym na bazie opłat za wydanie lokalnym podmiotom zezwoleń na obrót napojami alkoholowymi. W roku 2024 na realizację zadań przeznaczono kwotę 73 899,79 zł.

Zadania realizowane w ramach przeciwdziałania patologiom wśród dzieci i młodzieży przez organizowanie w szkołach zajęć profilaktycznych, zajęć sportowych oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu tak przez dzieci jak i osoby dorosłe. W ramach programów profilaktycznych promowane są aktywne formy spędzenia czasu wolnego, kultywowanie tradycji z uwzględnieniem zachowań abstynenckich.

Działalność organizacji pozarządowych z terenu Gminy Sułów:

Koła Gospodyń Wiejskich i Stowarzyszenia w każdej z badanych sołectw dysponują odpowiednim zapleczem materialnym. Wszelakie działania wymagają rozciągniętej w czasie współpracy członków danych organizacji. Kulturo twórcza oraz religijna rola organizacji z naszej gminy jest podkreślana niemal w każdym działaniu. Członkowie wskazują na korzyści, jakie daje koło im samym. Panie są dumne, że w większości ich zaangażowanie jest doceniane przez mężów, dzieci oraz społeczność lokalną. Można by rzec, że organizacje „działają na rzecz swych małych społeczności. Współpracują począwszy od dzieci, a skończywszy na seniorach. Organizują : Sylwestra, Andrzejki, warsztaty rękodzielnicze, zielarskie, taneczne, kulinarne, kosmetyczne, a nawet prowadzą zbiórki dla powodzian. Z powodu wyjazdu młodych ludzi z terenu gminy bardzo mile są

widziane wszelkie ręce do pracy. Wszelkie działania i imprezy mają za zadanie integrację członków danej społeczności.

Koła Gospodyń Wiejskich

KGW Rozłopy Kolonia

Rok powstania: 2024

Ilość członków: 35

Nowo powstałe koło. Cyklicznie od tam tego roku zorganizowało dla swojej społeczności Dzień Kobiet w, którym udział wzięli bez wyjątku wszyscy mieszkańcy danej miejscowości. W roku bieżącym zorganizowano również Dzień Mężczyzny podczas jednej imprezy. Społeczność organizuje również wspólną majówkę, a także bierze udział w gminnych uroczystościach reprezentując swoje regionalne stoisko.

KGW Rozłopy

Rok powstania: 2019

Ilość członków: 31

W tym roku po raz pierwszy zorganizowało gminny Dzień Dziecka, który organizowali od lat, ale to właśnie w tym roku impreza ta, urosła do rangi imprez gminnych. Dla mieszkańców swego sołectwa organizują również:

- ✓ biesiadę przy świątecznych smakach,
- ✓ reprezentowali naszą gminę na zlocie zaprzęgów konnych,
- ✓ zbierają elektrośmieci,
- ✓ biorą udział ze swoim stoiskiem w gminnych imprezach.

KGW Deszkowice Pierwsze

Jedna z najbardziej licznych organizacji w naszej gminie bierze czynny udział w imprezach gminnych wraz ze swoim stoiskiem, a także swoim stoiskiem wspomagają „Piknik wsparcia” zorganizowany dla firmy Bar-Tek po pożarze. Swoje stoisko posiadają również na zorganizowanym przez sołectwo i KGW Michalów „potańcówce PRL-u”, jak również i swoimi smakołykami umilają spotkania związku wędkarskiego w Sułowie i umilali czas podczas protestów w Brodach Małych. Tworzą palmy, wianki na drzwi i stroiki świąteczne, które później sprzedają na świątecznym kiermaszu.

Organizują:

- Sylwestra,
- Andrzejki,
- szczepienia psów,
- warsztaty makijażu,
- badania wzroku,
- własną imprezę pod nazwą „Pieczony Ziemniak”.

KGW Kulików

Rok powstania: 2025

Ilość członków: 31

Nowo powstałe KGW ma na celu:

- ✓ rozwój kultury ludowej, w szczególności lokalnej i regionalnej,
- ✓ prowadzenie działalności społeczno – kulturalnej i oświatowo-kulturalnej w środowiskach wiejskich,
- ✓ wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet,
- ✓ prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia kobiet na wsi,
- ✓ reprezentowanie środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej.

KGW Sułów

Członkinie koła biorą czynny udział w gminnych imprezach wraz ze swoimi ręcznie wykonanymi smakołykami. Czynnie uczestniczą w warsztatach organizowanych w Gminnej Bibliotece Publicznej w Sułowie przez LGD Ziemia Zamojska.

Organizują:

- ✓ spotkania pielęgnacyjno -makijażowe,
- ✓ imprezy Sylwestrowe i Andrzejkowe.

Są również współorganizatorami „Spotkań Sąsiedzkich” – imprezy organizowanej corocznie od kilku lat.

KGW Michałów

Jedno z najliczniejszych i najdłużej działających kół gospodyń wiejskich.

Do przeprowadzanych przez nich działań możemy zaliczyć:

- ✓ umilenie swymi smakołykami imprezy z okazji 35-lecia koła PZW Michałów,

- ✓ umilenie swymi smakołykami uroczystości z okazji 100 – lecia OSP w Michalowie,
- ✓ wystawienie swego stoiska z potrawami regionalnymi podczas gminnych uroczystości,
- ✓ organizacja warsztatów, które prowadziła pracownia rękodzieła „Agaaart”,
- ✓ lekcję tradycji wspólnego wypiekania chleba w Przedszkolu Miejskim nr 9 w Zamościu,
- ✓ organizacja kiermaszu kompozycji kwiatowych z okazji dnia Wszystkich Świętych,
- ✓ udział w dożynkach powiatowych województwa lubelskiego na, których zajęli 3 miejsce w kategorii wieńca współczesnego,
- ✓ organizacja poczęstunku podczas dożynek parafialnych i powiatowych,
- ✓ organizacja potańcówki w „ Klimacie PRL-u” oraz uroczystości z okazji Dnia Dziecka,
- ✓ udział w pieszym „ Rajdzie Podkowy”,
- ✓ organizacja Dnia Mężczyzny,
- ✓ organizacja poczęstunku podczas protestu rolników,
- ✓ uczestnictwo w Festiwalu Pieśni i Obrzędów Weselnych w Mokremlipiu,
- ✓ współpraca ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Lokalnego „ Mokrelipie”,
- ✓ udział w gminnych uroczystościach wraz ze swoim stołem zastawionym regionalnymi potrawami,
- ✓ udział w warsztatach organizowanych przez LGD Ziemia Zamojska,
- ✓ organizacja imprez karnawałowych (Bali Andrzejkowych) i sylwestrowych, a także kiermaszów bożonarodzeniowych,
- ✓ współpraca z Zamojskimi Zakładami Zbożowymi i ich reprezentacja na w czasie różnych imprez odbywających się na terenie powiatu zamojskiego, a także Dnia Dziecka w Kancelarii Premiera,
- ✓ przeprowadzenie szkoleń z zasad allelopatii, niezbędnej do ekologicznej uprawy ogródków,
- ✓ organizacja kiermaszu wielkanocnych, mikołajkowych jak i warsztatów z Panem Piotrem Sachajko pt; „ Zielona Natura w Szkle”,
- ✓ udział w dożynkach prezydenckich w 2021 roku oraz Jarmarku Hetmańskim,
- ✓ organizacja wycieczek dla swoich członków,
- ✓ wzięcie udziału w konkursie „ Serweta inspirowana tradycja” z cyklu Kobieta Gospodarna i Wyjątkowa i zajęcie III miejsca,

- ✓ organizacja akcji „Świąteczna Paczka „ i wielu wycieczek dla swych członków.

KGW Sąsiadka

Najdłużej działająca organizacja poza rządowa w naszej gminie. W tym roku KGW będzie obchodziło swoje 55-lecie. Członkowie KGW biorą:

- ✓ czynny udział w życiu gminy,
- ✓ uczestniczą w gminnych imprezach,
- ✓ wystawiają swoje stoiska z potrawami regionalnymi,
- ✓ współtworzą październikowe święto „Kobiety Wiejskiej”.

KGW Kawęczyn Kolonia

Rok powstania: 2024

Nowo powstałe KGW, które do tej pory zorganizowało jedynie Dzień Dziecka na plaży w Kulikowie.

KGW Tworyczów

Rok powstania: 2024

Bierze czynny udział w gminnych imprezach.

Stowarzyszenia

Stowarzyszenie „PRO Nobis” – Tworyczów, Kitów, Kawęczyn Kolonia

Rok powstania: 2014

Ilość członków: 28

Rola integracyjna wyraża się poprzez aktywną organizację wydarzeń o różnym charakterze. Dla Stowarzyszenia ważne jest, aby współorganizować dożynki, odpusty, zapewnić tradycyjną oprawę religijnym wydarzeniom, jak np. obchodom ku czci szczególnie ważnych patronów kościołów czy ważnych świętych z panteonu religijnego.

Do szczegółowych działań wykonywanych przez „PRO Nobis” możemy zaliczyć:

- ✓ promocję naszego regionu , kultury i tradycji,
- ✓ organizację biesiady dla wszystkich,
- ✓ organizację wakacji z Bogiem dla dzieci,
- ✓ udział w festiwalu patriotycznym,

- ✓ organizacja wczasów dla seniorów, np.; wyjazdy do miejsc kultu religijnego, operetki;
- ✓ inscenizacja wydarzeń w Kitowie,
- ✓ organizacja stoisk regionalnych na imprezach,
- ✓ pomoc osobom potrzebującym , np.; po pożarze lub wypadku,
- ✓ pomoc szkole w organizacji lub wyposażeniu,
- ✓ spotkania okolicznościowe dla stowarzyszenia i mieszkańców,
- ✓ współpraca z parafią.

Stowarzyszenie „Wież Pokoleń” z Deszkowic Drugich

W działaniach Stowarzyszenia podkreśla kulturotwórczą rolę organizacji pozarządowych. Osoby z dumą opowiadają o tym, że dzięki zaangażowaniu w działalność zespołu, propagują: „ naszą kulturę, zwyczaje i rozślawiają całą gminę” m.in; biorąc udział w „ Kulinarynych Tradycjach Zamojszczyzny”, gdzie ich potrawa zdobyła wyróżnienie. Członkowie stowarzyszenia zorganizowali do tej pory dla swych członków i mieszkańców sołectwa:

- ✓ spotkania z pasjonatem ziołolecznictwa,
- ✓ kurs pierwszej pomocy przedmedycznej,
- ✓ bal walentynkowo – karnawałowy,
- ✓ bal sylwestrowy,
- ✓ zajęcia z robienia patchworkowych dekoracji świątecznych,
- ✓ zajęcia Zumby,
- ✓ warsztaty kulinarne, pieczenia chleba,
- ✓ warsztaty z dietetykiem – z robienia smakołyków zgodnych z trendami dietetyki,
- ✓ dzień chłopaka,
- ✓ ogniska,
- ✓ wycieczki m.in.. do muzeum Wsi Lubelskiej,
- ✓ Mikołajki dla DPS-u pod Modrzewiami.

Brali oni czynny udział w warsztatach organizowanych przez LGD Ziemia Zamojska, a także reprezentowali swoje sołectwo na gminnych imprezach wraz z własnym stoiskiem regionalnym.

Stowarzyszenie „Drużyna Grodu Sutiejsk”

Rok powstania: 2016

Ilość członków: 10 członków

Do działań członków stowarzyszenia należą:

- ✓ żywe lekcje historii,
- ✓ turnieje łucznicze,
- ✓ powitania turystów np.; podczas Rajdu Podkowy,
- ✓ pomoc w Pikniku Archeologicznym.

Stowarzyszenie „Grodzisko Sąsiadka Dawny Sutiejsk”- Sąsiadka

Dziekiem stowarzyszenia jest Piknik Archeologiczny organizowany już od 8 lat. Po za tym członkowie stowarzyszenia dzielnie wspomagają KGW Sąsiadka przy organizowaniu „Dnia Kobiety Wiejskiej”. Przedstawiciele Stowarzyszenia biorą czynny udział w imprezach organizowanych przez gminę, a także stale współpracują z radą parafialną, OSP i KGW Sąsiadka. Członkini stowarzyszenia wraz z KGW uczestniczyła w słodkim konkursie kulinarnym.

Stowarzyszenie „Nasz Sułowiec”/ KGW Sułowiec:

Rok powstania: 2011

Ilość członków: 32 osoby

Działania, które do tej pory przeprowadzało Stowarzyszenie to:

- ✓ zbiórka śmieci,
- ✓ organizacja pikników rodzinnych, warsztatów i spotkań z dziećmi,- -
- ✓ organizacja imprez karnawałowych, mikołajek, spotkań opłatkowych dla seniorów jak również i spotkań strażackich nie tylko z okazji św. Floriana.

BADANIA SONDAŻOWE

Ilościowy moduł badań posłużył uzyskaniu opinii odnoszących się do poruszanej w diagnozie problematyki wśród mieszkańców całej gminy (dorosłych oraz dzieci i młodzieży). Analiza częstości odpowiedzi na pytania kwestionariuszowe dała obraz poglądów mieszkańców, który w dalszej kolejności miał zostać pogłębiony poprzez realizację badań jakościowych w kontekście opracowania wniosków i rekomendacji z diagnozy.

Metodą ilościową zastosowaną w diagnozie był sondaż. W diagnozie zdecydowano się na użycie techniki CAWI (Computer Assisted Web Interview - wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW), w której respondent jest proszony o wypełnienie kwestionariusza ankiety w formie elektronicznej. Respondent zarówno otrzymuje, jak i wypełnia dostarczoną mu ankietę, tym samym kanałem – internetowym.

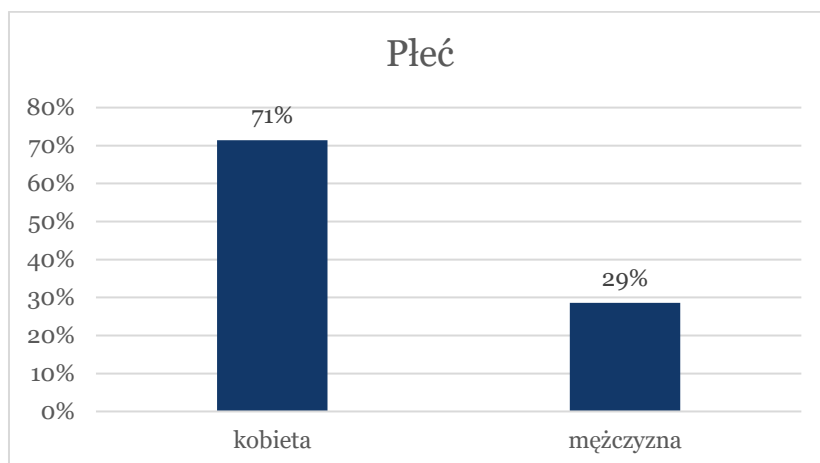
Badanie przeprowadzone zostało wśród 210 mieszkańców gminy. Na pytania ankietowe odpowiadali dorośli mieszkańcy Gminy, a diagnozowane obszary obejmowały:

1. Analiza ogólnego poziomu i jakości życia mieszkańców.
2. Aktywność społeczna mieszkańców.
3. Analiza głównych problemów społecznych dotyczących mieszkańców Gminy.
4. Poziom wiedzy i zapotrzebowanie na usługi społeczne.

BADANIA ANKIETOWE WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

W badaniach ankietowych, które zostały udostępnione publicznie udział wzięło 210 osób dorosłych, które uzupełniły poprawnie całościowo kwestionariusz ankiety. Biorąc pod uwagę płeć badanych okazało się, że w większości były to kobiety (71%), tylko 29% stanowili mężczyźni.

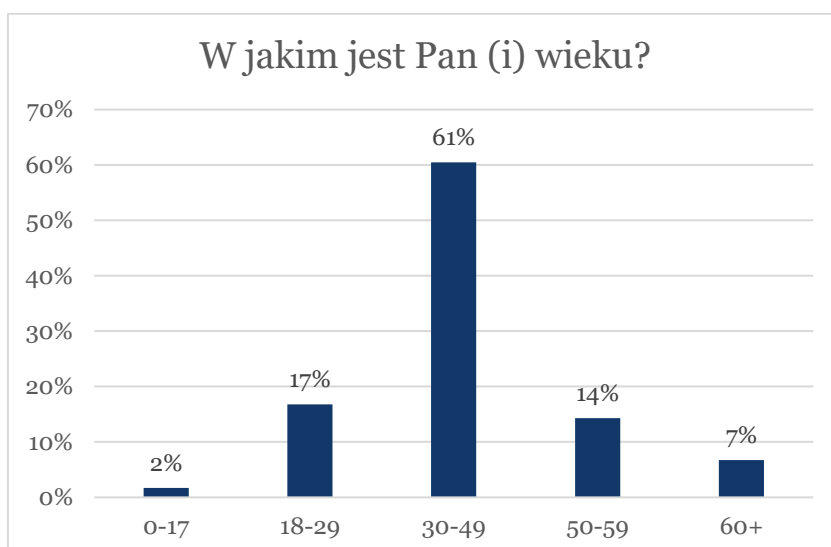
Wykres 1 Płeć badanych dorosłych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Spośród badanych największą grupę stanowiły osoby w wieku 30 – 49 lat, a najmniej liczbą osoby 60 + oraz osoby niepełnoletnie.

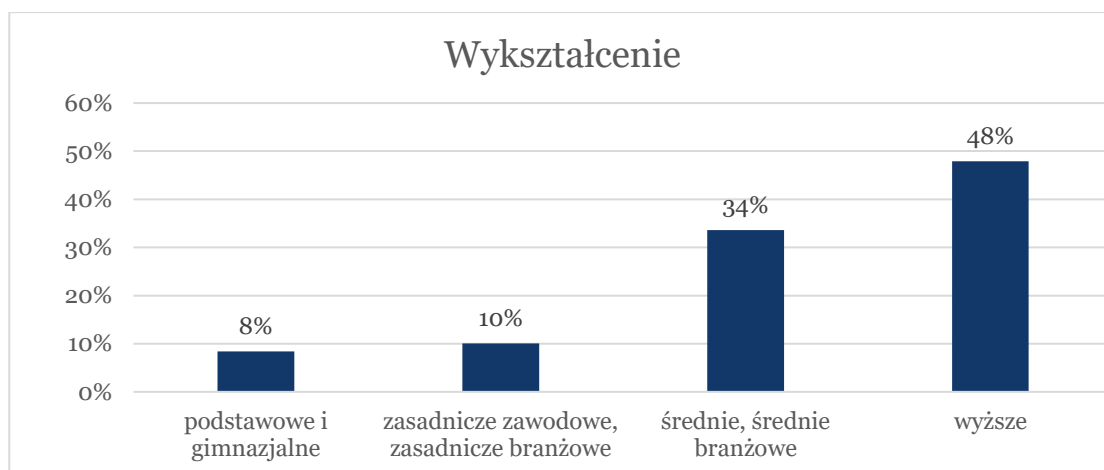
Wykres 2 Wiek badanych dorosłych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym elementem opisującym badanych respondentów było wykształcenie. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (48%), natomiast co trzeci kwestionariusz ankiety wypełnili respondenci z wykształceniem średnim (34%). 10% badanych posiada wykształcenie zawodowe lub zasadnicze zawodowe, a 8% mieszkańców zakończyło swoją edukację na poziomie gimnazjalnym i podstawowym.

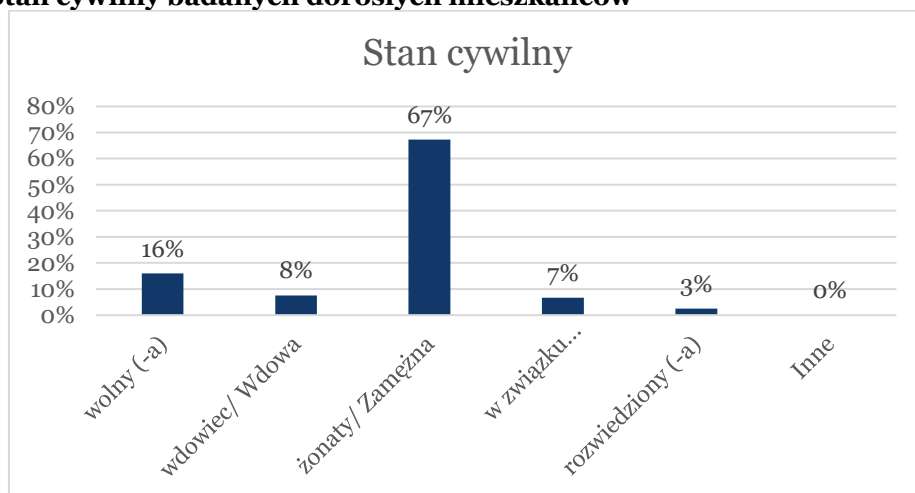
Wykres 3 Wykształcenie badanych dorosłych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatych (67%), a 16 % stanowią osoby stanu wolnego. 8% to wdowiec/wdowa, a 7 % to osoby w związku partnerskim. Najmniejszy udział w badaniu mają osoby w rozwiedzione (3%).

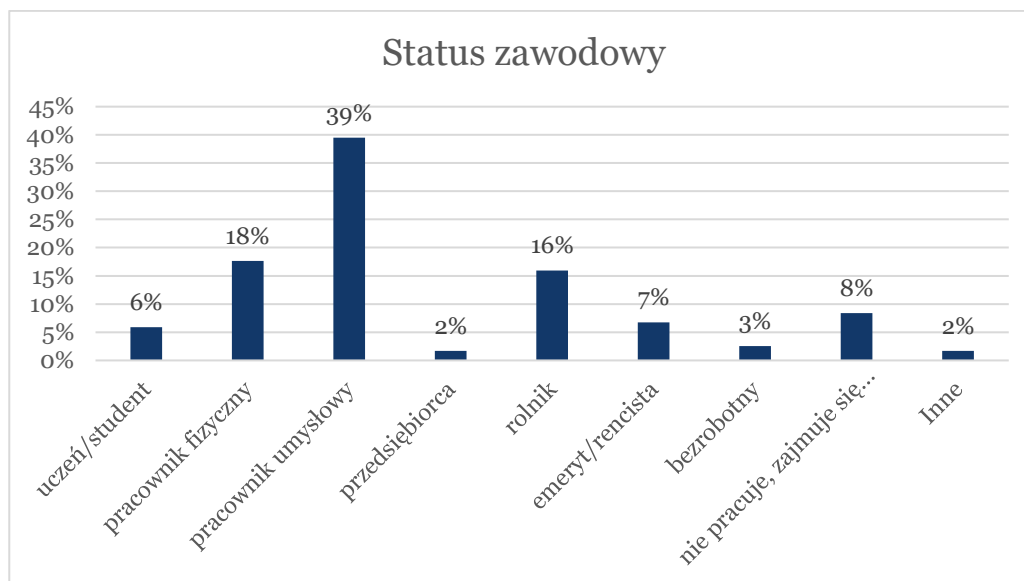
Wykres 4 Stan cywilny badanych dorosłych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

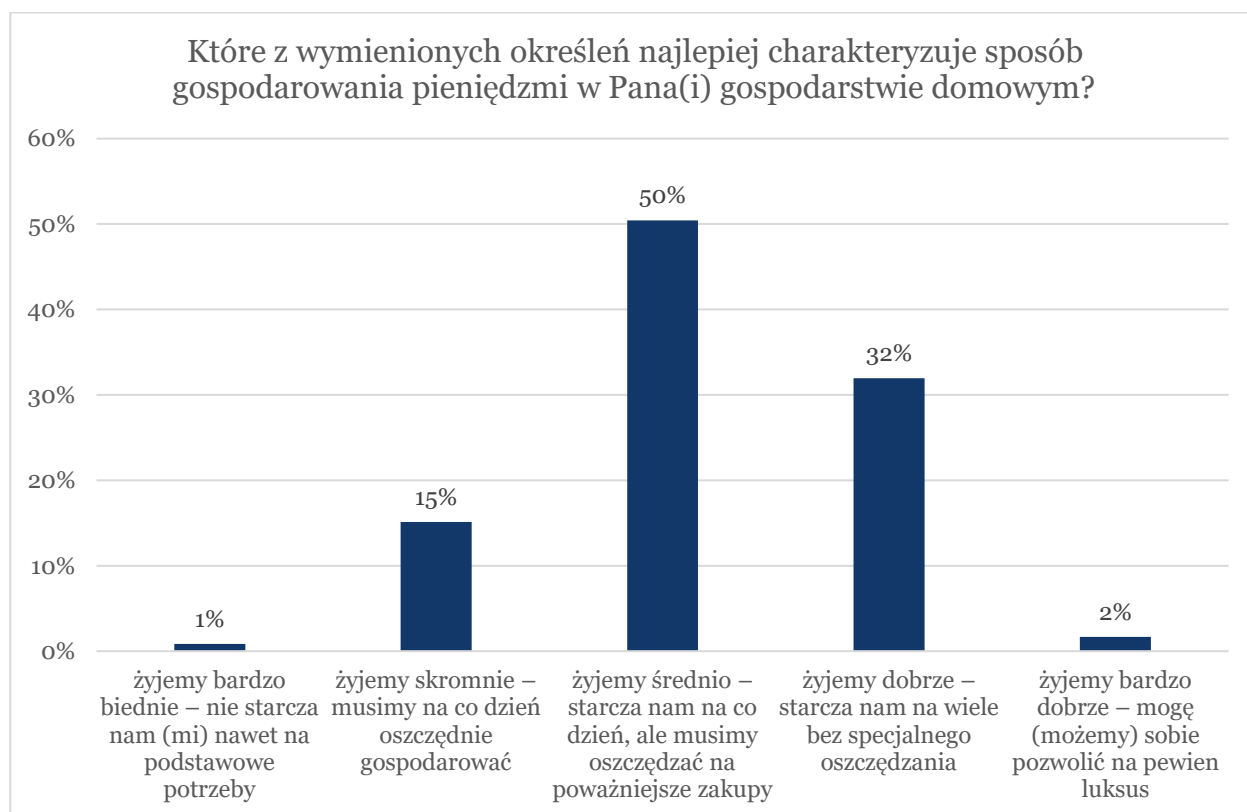
Status zawodowy osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów osoby pracujące umysłowo (39%), prawie co piąty badany to 18 % stanowią pracownicy fizyczni, a 16 % to rolnicy. Osoby nie pracujące, zajmujące się domem to 8%, emeryci/renciści 7%, a uczniowie i studenci 6%. Najmniejszy udział w badaniu mają bezrobotni (3 %) oraz przedsiębiorcy (2%).

Wykres 5 Status zawodowy badanych dorosłych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Z uzyskanych od respondentów informacji wynika, że największą grupę stanowią osoby, których gospodarowanie środkami finansowymi pozostaje na średnim poziomie - cyt. „starcza na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy”(50%). W dalszej kolejności wskazywano sytuację dobrą, taką charakteryzowało się 32% badanych oraz skromną, na tą wskazało 15%. Tylko 1 % badanych uznało, że ich sytuacja ekonomiczna na chwilę obecną jest bardzo trudna, ponieważ nie starcza nawet na podstawowe potrzeby.

Wykres 6 Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

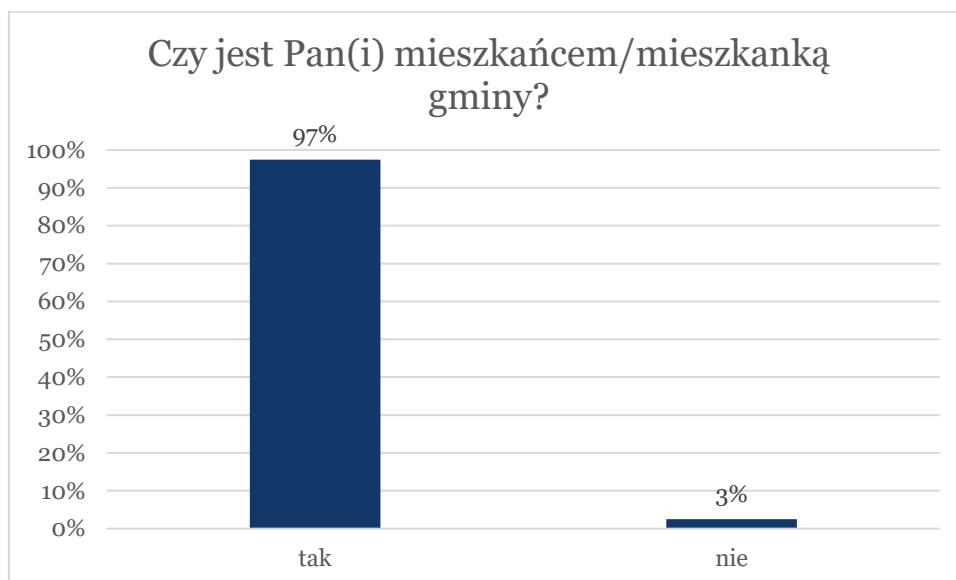
Źródło: opracowanie własne

Informacja ogólne:

Pojęcie jakości życia ma oczywiście charakter subiektywny i każdy trochę inaczej ją rozumie. W kontekście miejsca zamieszkania jakość życia możemy zdefiniować jako odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu zaspokajają one nasze różne potrzeby. Ich hierarchia dla każdego będzie nieco inna, ale podstawowy katalog jest w miarę zbliżony dla wszystkich – należą do niego kwestie dotyczące pracy, dostępności różnego rodzaju usług, możliwości wychowania i edukacji dzieci, spędzania czasu wolnego w tym oferty rekreacyjnej i kulturalnej oraz kontaktu z naturą, skomunikowania z lokalnymi centrami i tak dalej. Wypadkową tych wszystkich czynników możemy potraktować jako miarę jakości życia. W takim ujęciu satysfakcja z miejsca, w którym się mieszka, jest czynnikiem, który jesteśmy w stanie badać, jako że jest on w znacznym stopniu mierzalny. Poziom życia jest pojęciem, którym określa się, najogólniej biorąc, jakość warunków egzystencji w sensie stopnia zaspokojenia ważniejszych potrzeb, "urządzenia się", wygody i przyjemności życia. W tym ujęciu jest to synonim najszerzej pojętych warunków życia. Ta

część badań wśród dorosłych mieszkańców Gminy Sułów dotyczyła tego właśnie obszaru, poznania poziomu życia mieszkańców i ich zadowolenia w tej sytuacji. Pod względem miejsca zamieszkania prawie wszyscy badani są mieszkańcami Sułowa (97 %).

Wykres 7 Czy jest Pan(i) mieszkańcem/mieszkanką Gminy?

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych (55%) mieszka w Sułowie od urodzenia, natomiast 29% respondentów mieszka dłużej niż 10 lat, a tylko 15,00% krócej niż 10 lat.

Wykres 8 Jeśli tak, to od jak dawna zamieszkuje Pan(i) gminę?

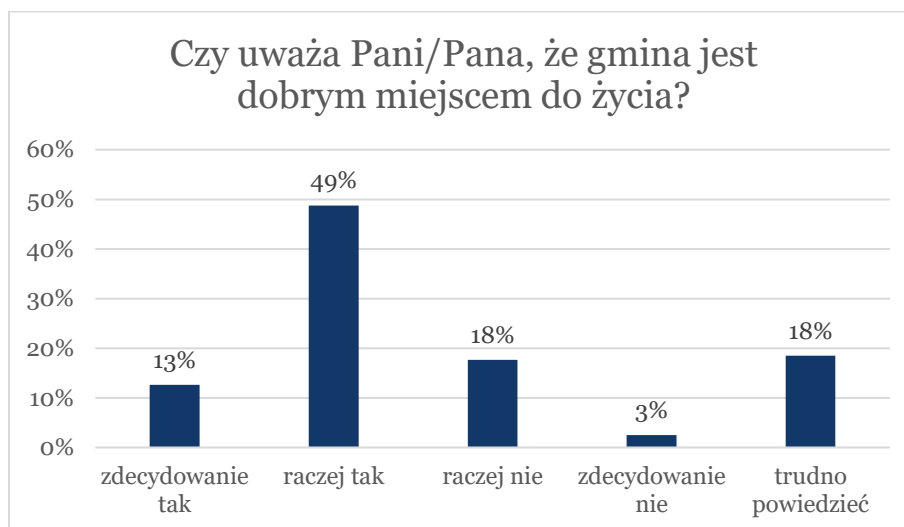

Źródło: opracowanie własne

Poproszono respondentów o ogólną ocenę poziomu życia w Gminie. Prawie dwie trzecie badanych (62%) stwierdziła, że Sułów zdecydowanie lub raczej jest dobrym

miejszem do życia. 18% badanych, uważa że trudno powiedzieć, a 21% uznało, że Gmina zdecydowanie nie lub raczej jest dobrym miejscem do życia.

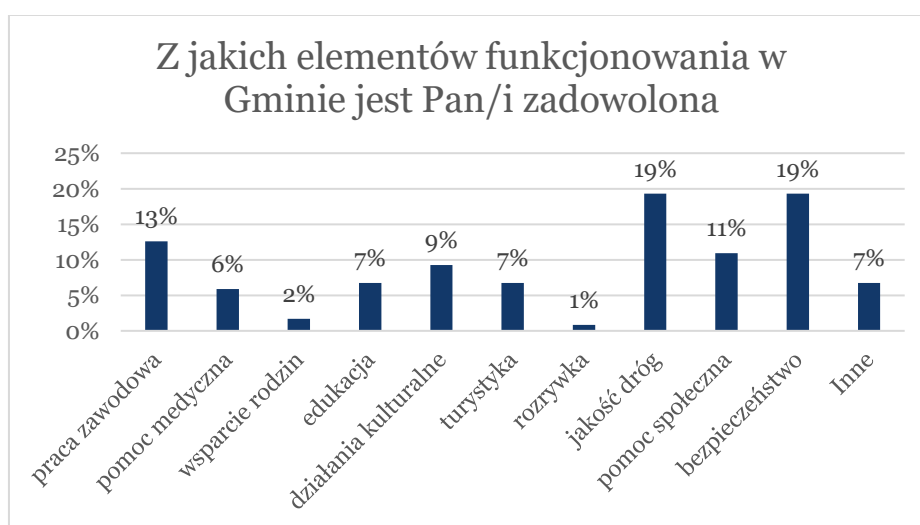
Wykres 9 Czy uważa Pan/Pani, że gmina jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne

Na zadane pytanie o zadowolenie z funkcjonowania poszczególnych elementów życia w Gminie 19% respondentów wskazało jakość dróg i bezpieczeństwo i pracę zawodową (13%). Najrzadziej wskazywana była rozrywka (1%) badanych i wsparcie dla rodzin (2%).

Wykres 10 Z jakich elementów funkcjonowania w Gminie jest Pan/i zadowolona

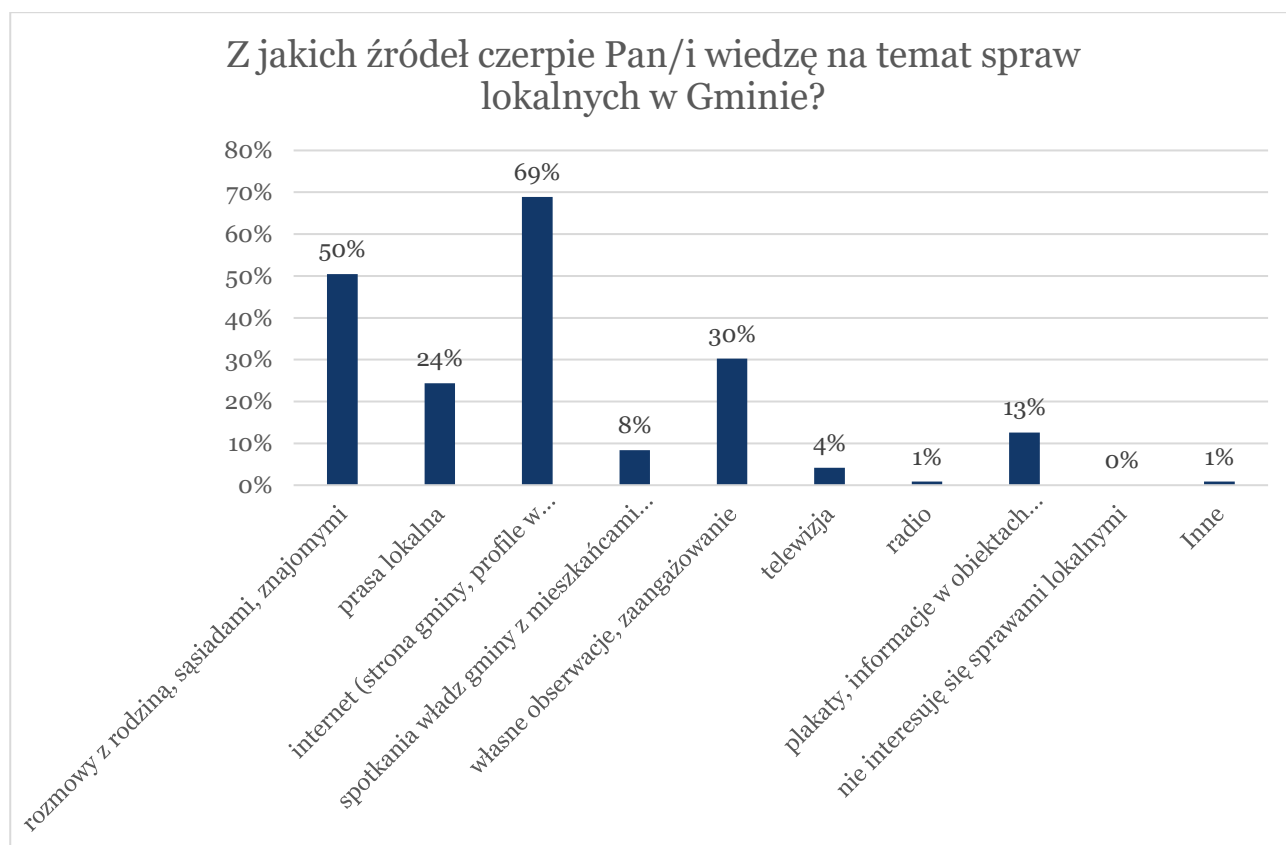

Źródło: opracowanie własne

Na zadane pytanie o źródła wiedzy na temat lokalnych spraw w Gminie, spośród badanych 69% badanych wskazało internet (strona gminna, profile w mediach

społecznościowych), 50% rozmowy z rodziną, sąsiadami i znajomymi a 30% wskazało własne obserwacje. Najmniej badanych wskazało radio 1%, telewizję 4%. Nikt z uczestników badań nie wskazał odpowiedzi – nie interesuję się sprawami lokalnymi.

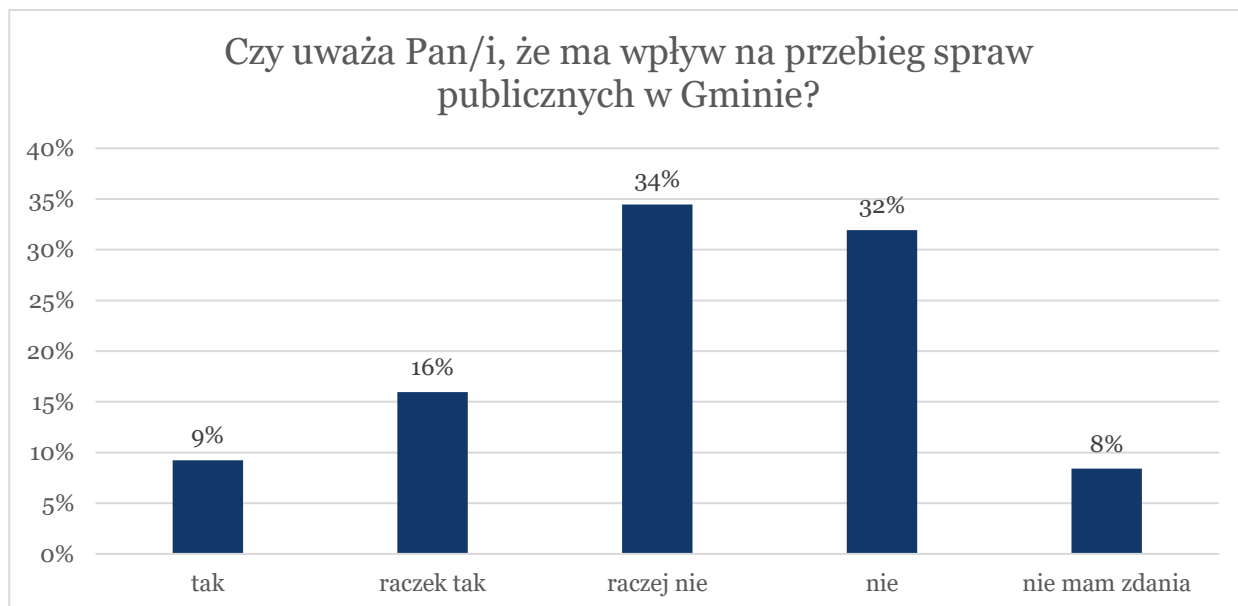
Wykres 11 Z jakich źródeł czerpie Pan/i wiedzę na temat spraw lokalnych w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

Natomiast na zadanie pytanie Czy Pan/Pani ma wpływ na przebieg spraw publicznych % w Gminie 66% odpowiedziało negatywnie (34 % raczej nie, 32% nie). Pozytywnie odpowiedziało 25 % uczestników badania (16 % raczej tak, 9% tak). 8% badanych nie miało zdania.

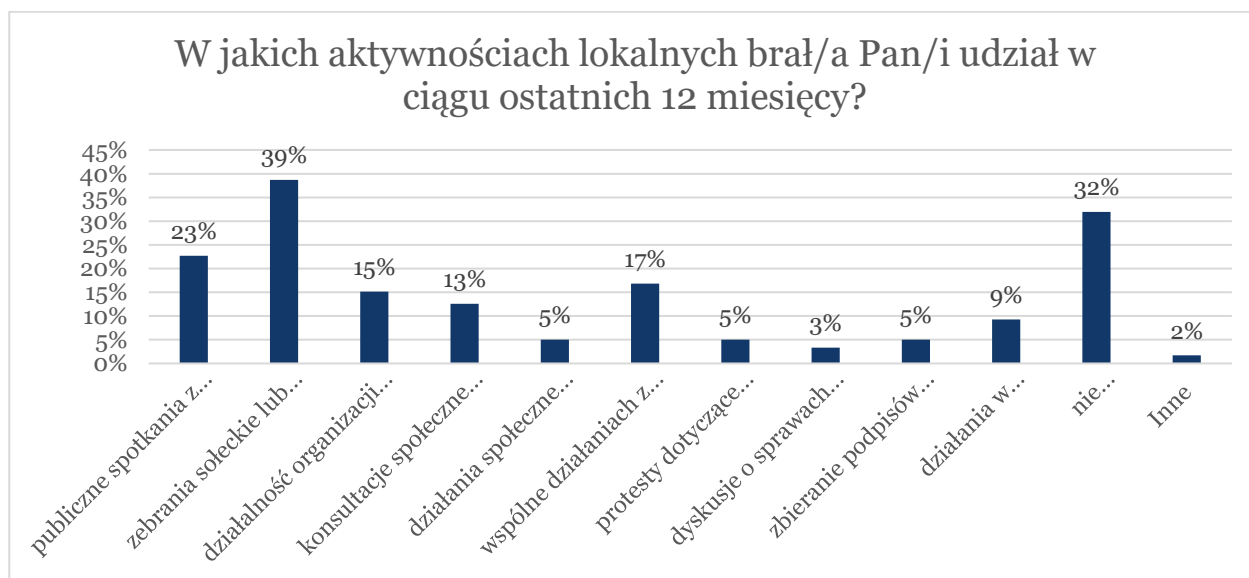
Wykres 12 Czy uważa Pan/i, że ma wpływ na przebieg spraw publicznych w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło aktywności lokalnych badanych. Na pytanie w jakich aktywnościach brał/a Pan/i udział w ostatnich 12 miesiącach 39 % badanych odpowiedziało że w zebraniach sołeckich, publiczne spotkania z przedstawicielami władz lokalnych wskazało 23% a wspólne działaniach z sąsiadami 17 % badanych. 32 % ogółu uczestników badania odpowiedziało, że nie podejmowało żadnego ze wskazanych aktywności.

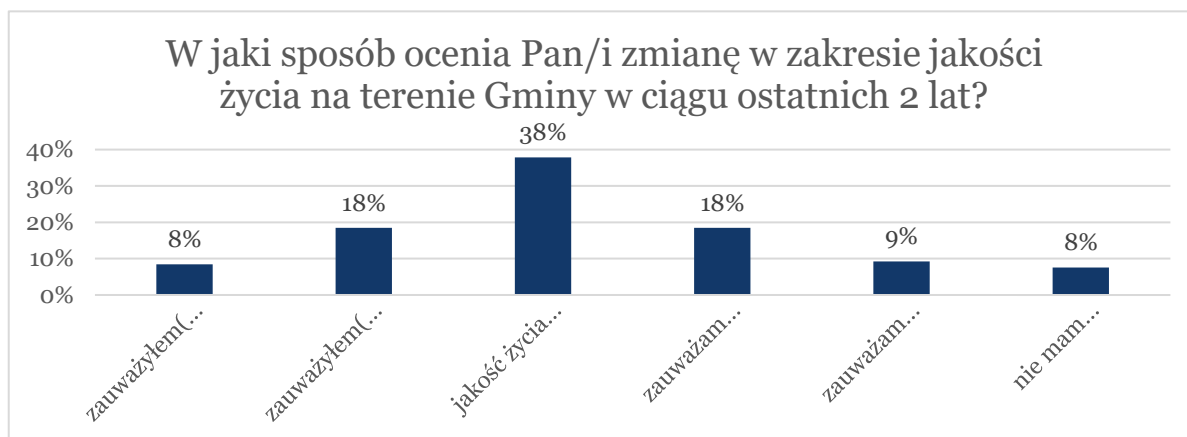
Wykres 13 W jakich aktywnościach lokalnych brał/a Pan/i udział w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Źródło: opracowanie własne

Następne pytanie dotyczyło obserwowanych zmian jakości życia w Gminie, w ostatnich 2 latach. Najwięcej 38 % wskazało, że jakość życia jest na takim samym poziomie. Dokładnie po tyle samo, czyli 18 % badanych wskazało, że zauważyli podwyższenie jakości i życia i pogorszenie jakości życia w nieznacznym stopniu.

Wykres 14 W jaki sposób ocenia Pan/i zmianę w zakresie jakości życia na terenie Gminy w ciągu ostatnich 2 lat?

Źródło: opracowanie własne

Problemy i Usługi Społeczne:

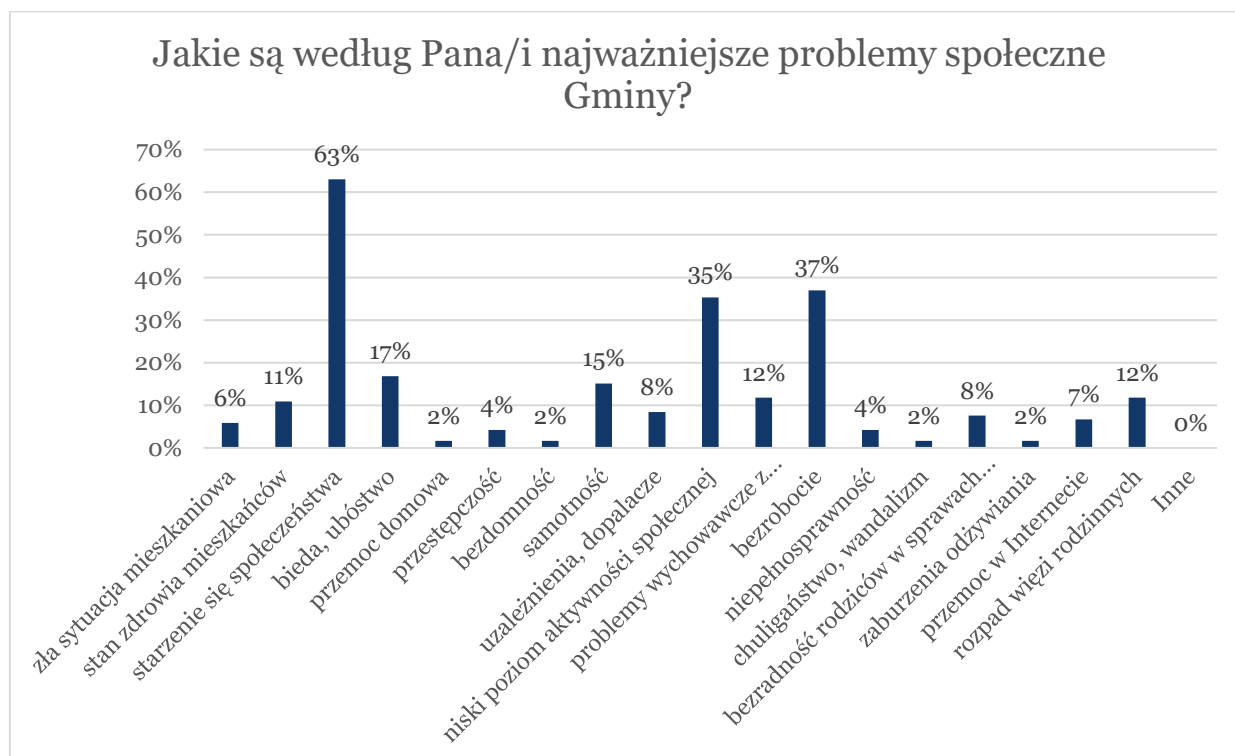
Ta część badań dorosłych mieszkańców Gminy Sułów dotyczy wiedzy na temat problemów i usług społecznych. Należy przypomnieć, usługi społeczne to wspólne działania o charakterze niematerialnym dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej. Bazują na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego. Ich celem jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zaspakajanie ich aktualnych potrzeb. Oznaczają one działania z zakresu:

- ✓ polityki prorodzinnej,
- ✓ wspierania rodziny,
- ✓ systemu pieczy zastępczej,
- ✓ pomocy społecznej,
- ✓ promocji i ochrony zdrowia,
- ✓ wspierania osób niepełnosprawnych,
- ✓ edukacji publicznej,
- ✓ przeciwdziałania bezrobociu,

- ✓ kultury,
- ✓ kultury fizycznej i turystyki,
- ✓ pobudzania aktywności obywatelskiej,
- ✓ mieszkalnictwa,
- ✓ ochrony środowiska,
- ✓ reintegracji zawodowej i społecznej.

Pierwsze pytanie skierowane do badanych dotyczyło najważniejszych problemów społecznych w Gminie. Jako najważniejszy problem społeczny badani mieszkańcy wskazali starzenie się społeczeństwa (63%), bezrobocie (37 %) oraz niski poziom aktywności społecznej (35 %). Najmniej badanych wskazało bezdomność, przemoc domową, chuligaństwo i wandalizm oraz zaburzanie w odżywianiu się – po 2%.

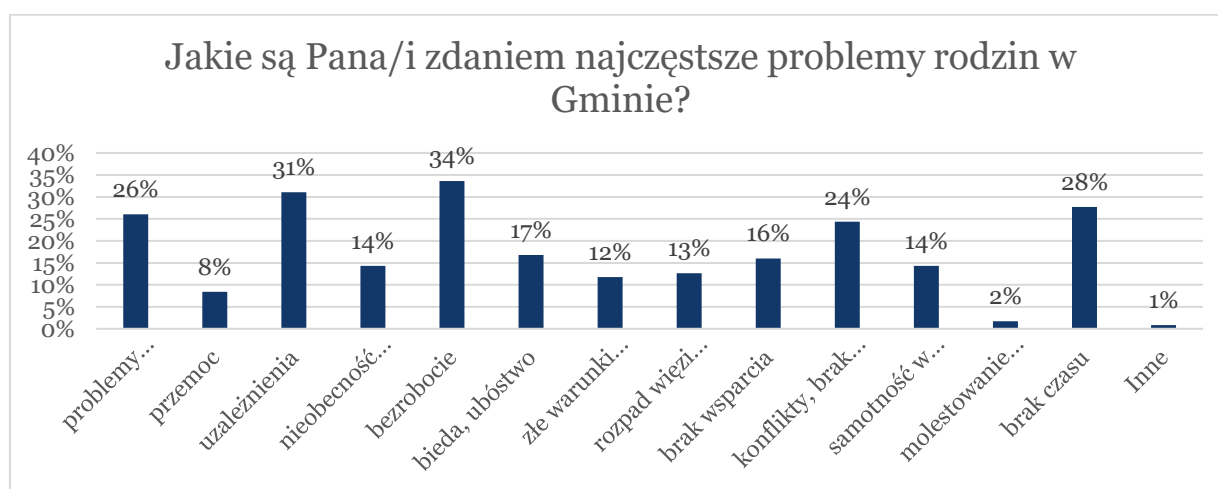
Wykres 15 Jakie są według Pana/i najważniejsze problemy społeczne Gminy?

Źródło: opracowanie własne

W dalszej części poproszono o określenie zapotrzebowania w Sułowie dla kluczowych grup społecznych tj. rodziny, osób starszych, osób z niepełnosprawnością oraz dzieci i młodzieży. Na takie pytanie: Jakież są Pana/i zdaniem najczęstsze problemy rodzin w Gminie?, pytani wskazali: bezrobocie (34%), uzależnienia (31%), brak czasu (28%) oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze (26%). Najrzadziej wskazywali inne molestowanie seksualne (2%) i przemoc (8%).

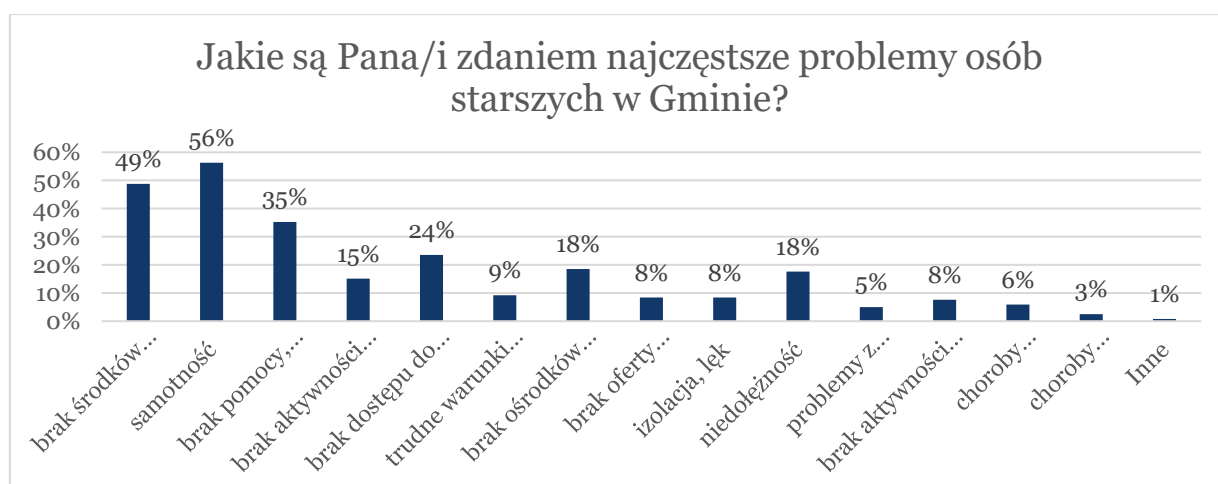
Wykres 16 Jakież są Pana/i zdaniem najczęstsze problemy rodzin w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

Następnie pytanie dotyczyło najczęstszych problemów społecznych osób starszych. W tym wypadku badani wskazali samotność (56%), brak środków na leczenie (49%), brak pomocy i wsparcia (35%) oraz brak dostępu do rehabilitacji (24%). Najmniej odpowiedzi dotyczyło chorób psychicznych (3%), problemów z pamięcią (5%) i chorób somatycznych (6%).

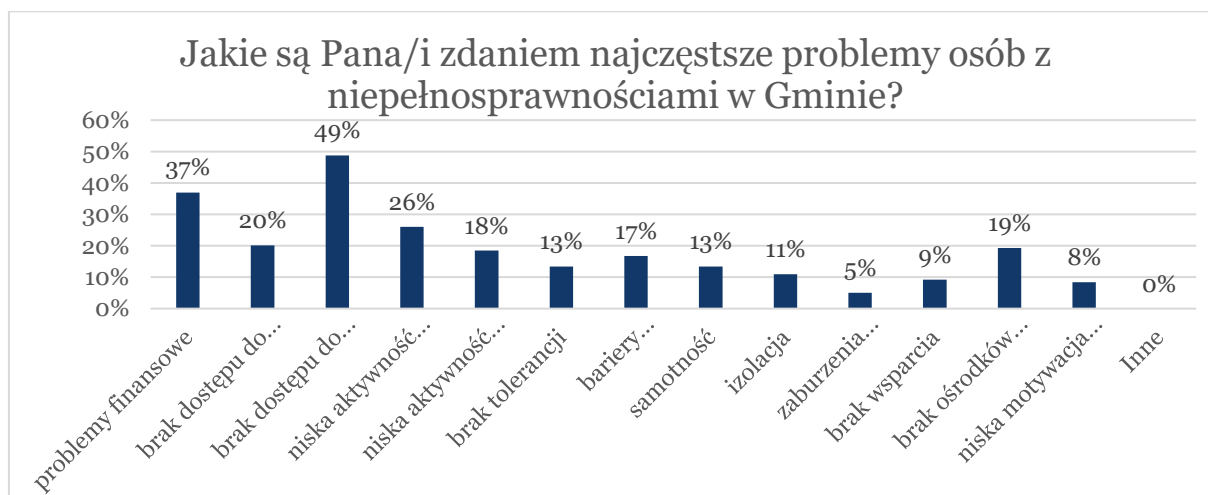
Wykres 17 Jakież są Pana/i zdaniem najczęstsze problemy osób starszych w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

Natomiast, w odpowiedzi na pytanie dotyczące najczęstsze problemy osób z niepełnosprawnościami, badani wskazali: brak dostępu do rehabilitacji (49%), problemy finansowe (37 %) i niską aktywność zawodową (26 %). Najmniej odpowiedzi dotyczyło zaburzeń psychicznych (5%), niskiej motywacji do samodzielności (8%) oraz braku wsparcia (9%).

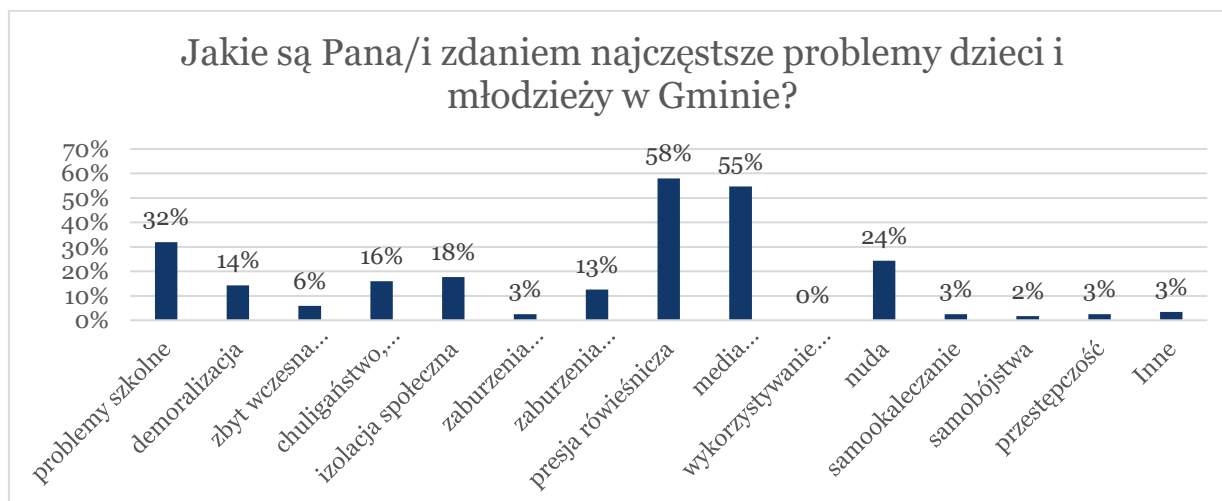
Wykres 18 Jakie są Pana/i zdaniem najczęstsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

W kolejnym pytaniu dotyczącym problemów społecznych dzieci i młodzieży, jako najczęściej występujące, wskazano presję rówieśniczą (58%) oraz media społecznościowe (55%), problemy szkolne (32%). Natomiast najrzadziej wskazywano samobójstwa (2%), samookaleczenie (3%), przestępczość (3%). Nikt z pytaných nie wskazał wykorzystywania seksualnego (0 %).

Wykres 19 Jakie są Pana/i zdaniem najczęstsze problemy dzieci i młodzieży w Gminie?

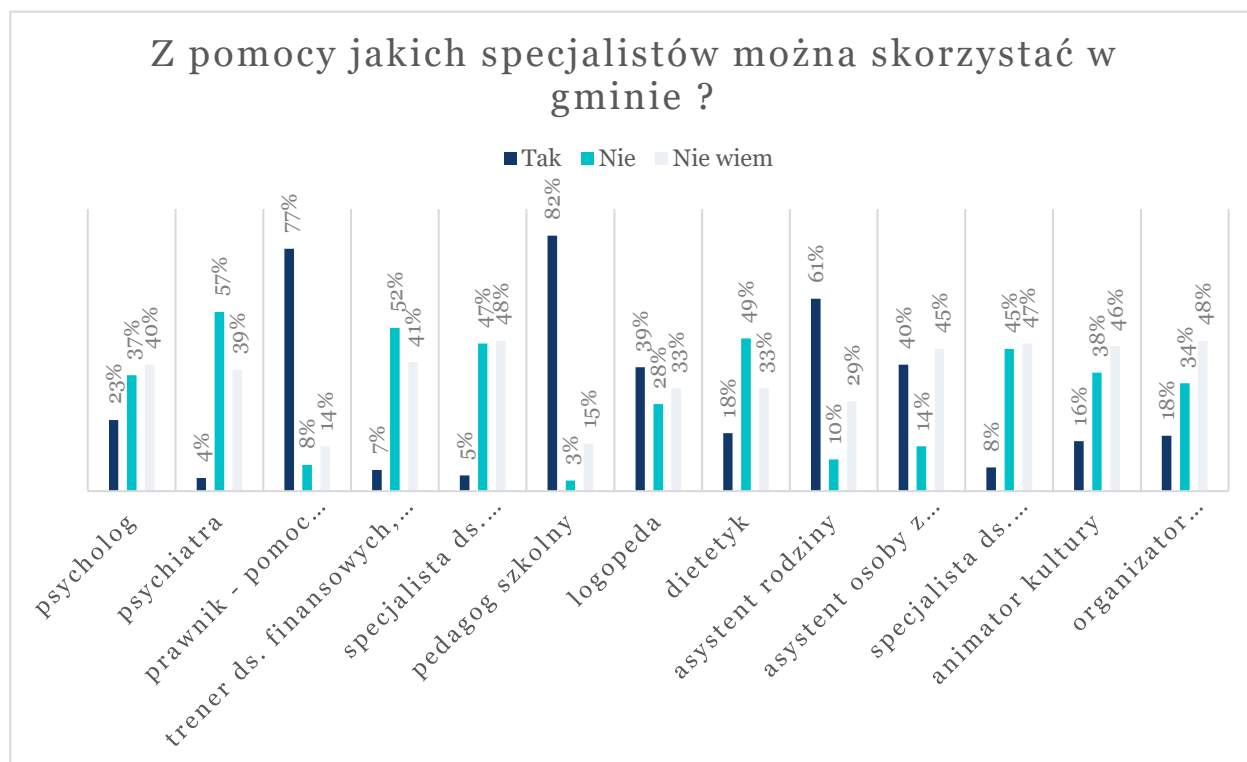

Źródło: opracowanie własne

Dostępność usług społecznych:

Kolejna seria pytań dotyczyła dostępności usług społecznych w Gminie. Na pytanie o dostęp do specjalistów na terenie gminy pedagoga szkolnego wskazało (82 %), prawnika (77 %), asystenta rodziny (61%). Natomiast jako najmniej dostępnych wskazano psychiatrę (4%), specjalistę ds. poradnictwa obywatelskiego, trenera ds. finansowych (7%) oraz specjalistę ds. pośrednictwa pracy.

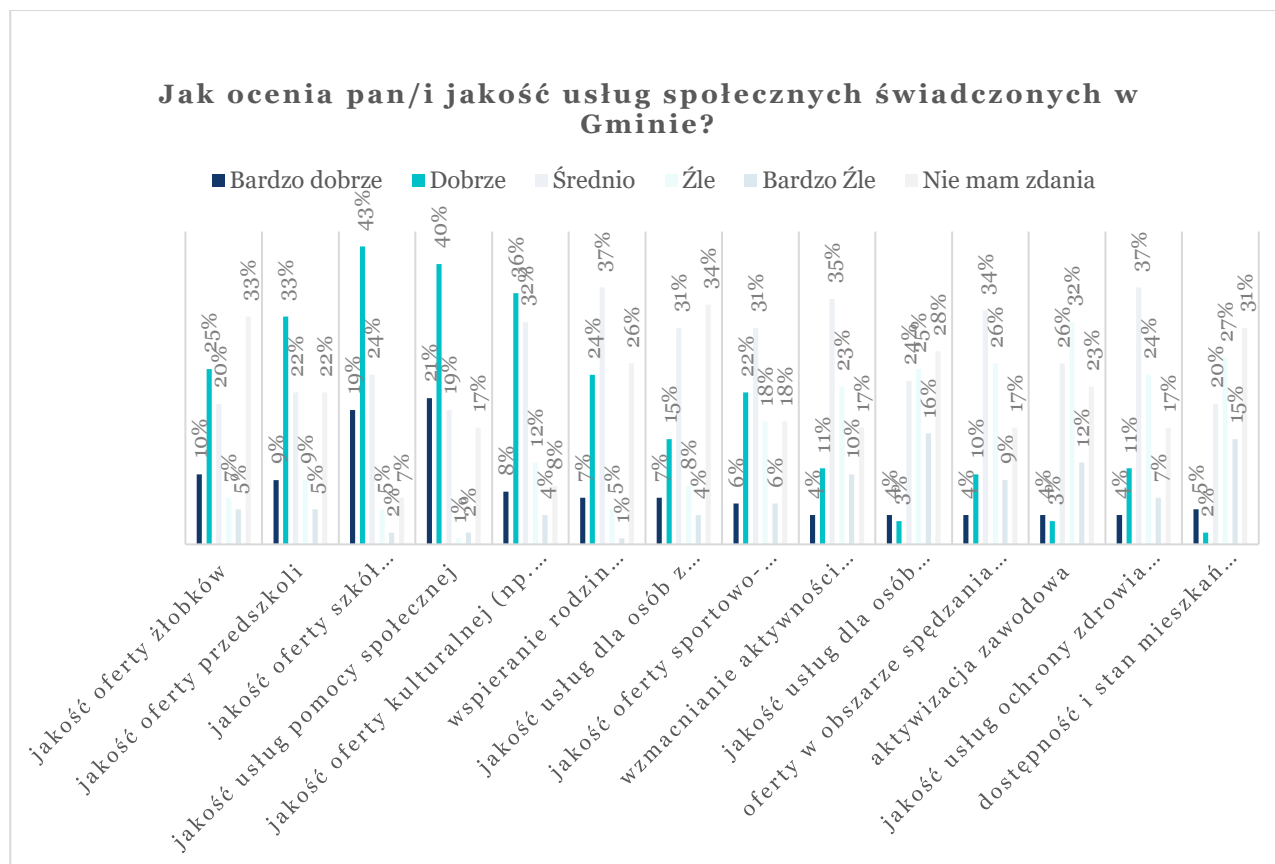
Wykres 20 Z pomocy jakich specjalistów można skorzystać w Gminie ?

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło oceny jakości usług społecznych. Badani najwyżej oceniają jakość oferty szkół podstawowych 62 % (bardzo dobrze 19 % i dobrze 43%), jakość usług oferowanych przez gminny ośrodek pomocy społecznej 61% (bardzo dobrze 20 % i dobrze 41%) oraz jakość oferty kulturalnej 44 % (bardzo dobrze 8 % i dobrze 36%). Najgorzej oceniono dostępność i stan mieszkań komunalnych 7 % (bardzo dobrze 5 % i dobrze 2%).

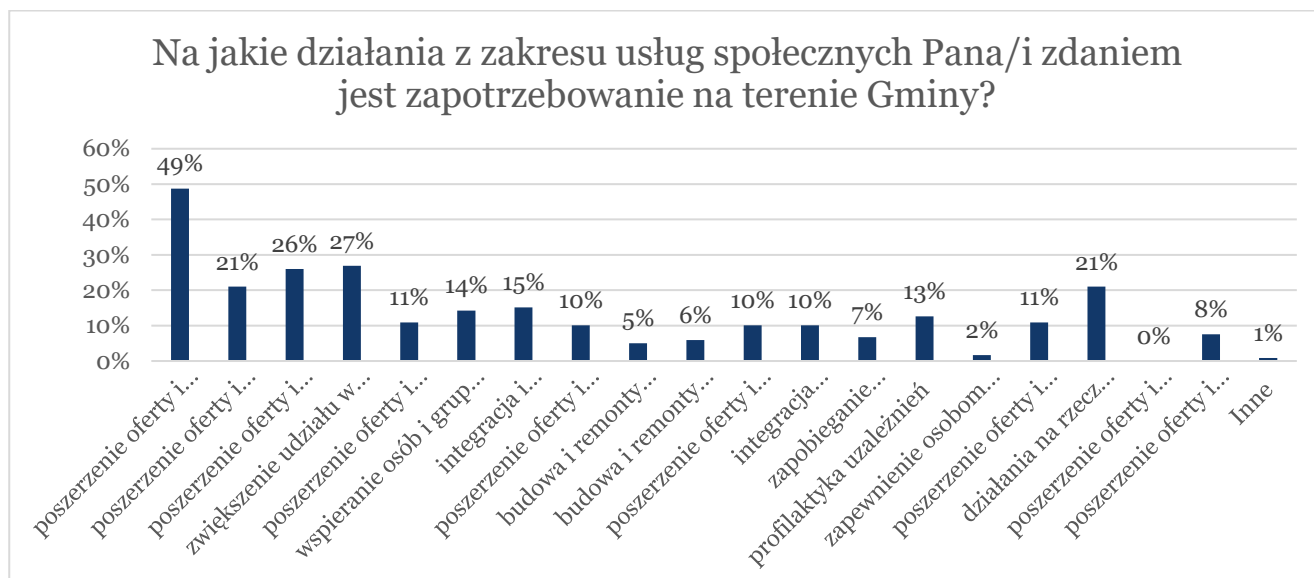
Wykres 21 Jak ocenia Pan/i jakość usług społecznych świadczonych w Gminie?

Źródło: opracowanie własne

W kolejnym pytaniu zapytano mieszkańców Gminy o zakres usług społecznych na jaki jest zapotrzebowania na terenie Sułowa. Badani wskazali przede wszystkim poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług ochrony zdrowia (49%), zwiększenie udziału w życiu społecznym i aktywności społecznej mieszkańców (27%), poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług spędzania czasu wolnego (26%), poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług w obszarze sportu i rekreacji (21%) oraz działania na rzecz bezrobotnych i innych osób w trudnej sytuacji na rynku pracy (21%)

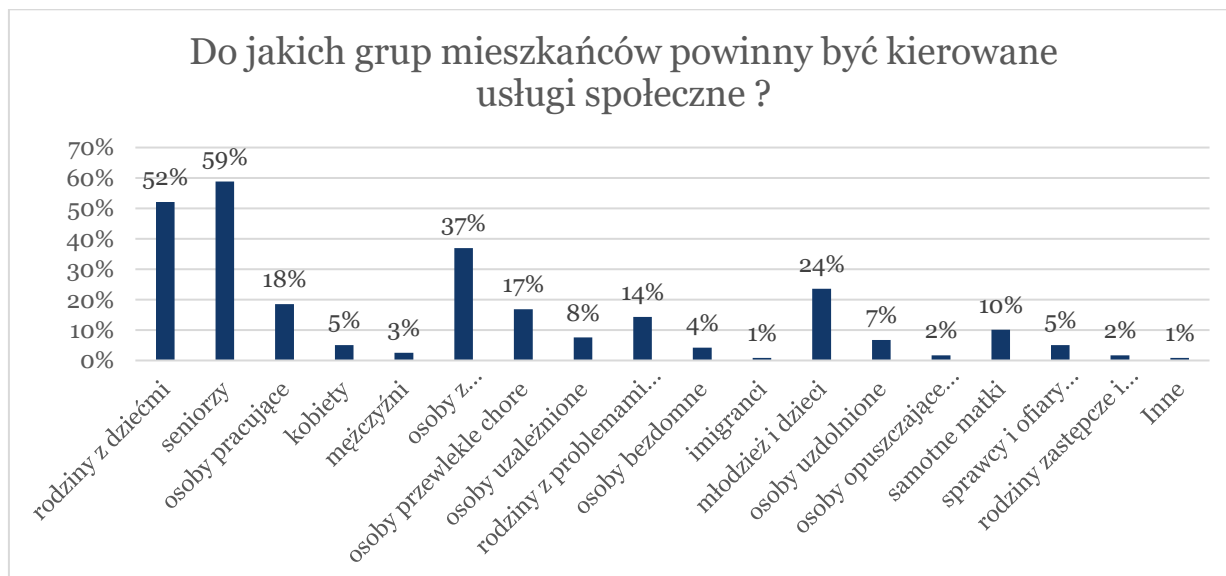
Wykres 22 Na jakie działania z zakresu usług społecznych Pana/i zdaniem jest zapotrzebowanie na terenie Gminy?

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie dotyczące odbiorców do których powinny być skierowane usługi społeczne uczestnicy wskazali seniorów (59%), rodziny z dziećmi (52%), osoby z niepełnosprawnościami (37%) oraz młodzież i dzieci (24%).

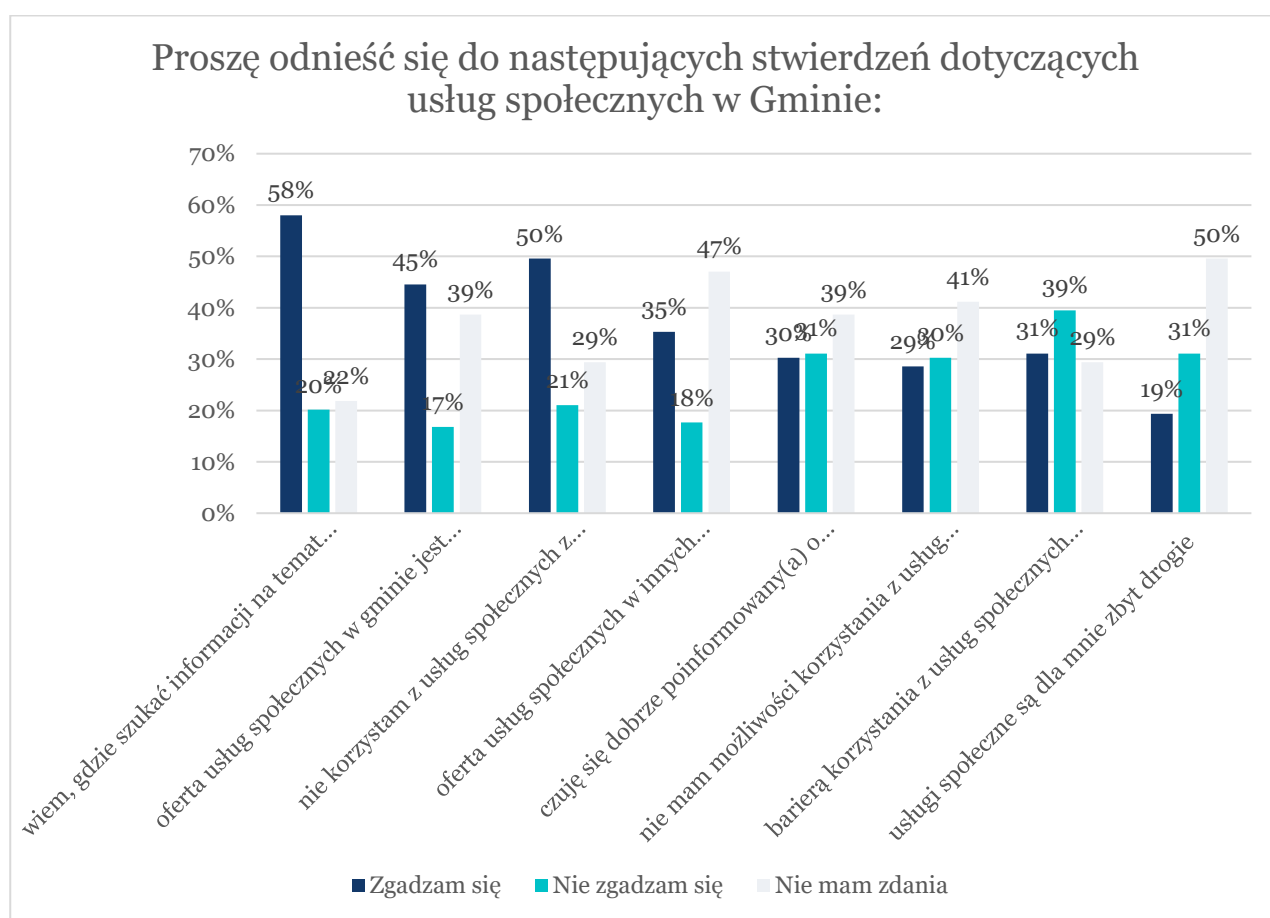
Wykres 23 Do jakich grup mieszkańców powinny być kierowane usługi społeczne ?

Źródło: opracowanie własne

Ostatnie pytanie polegało na odniesieniu się badanych do kilku stwierdzeń dotyczących usług społecznych świadczonych na terenie Gminy Sulów. I tak 58 % mieszkańców potwierdziło, że wiem, gdzie szukać informacji na temat oferty usług społecznych, odmiennego zdania było 20%. 50 % badanych stwierdziło, że nie korzysta z usług społecznych oferowanych na terenie Gminy, a 45 % badanych potwierdziło fakt, że oferta usług społecznych w gminie jest zbyt uboga.

Wykres 24 Proszę odnieść się do następujących stwierdzeń dotyczących usług społecznych w Gminie:

Źródło: opracowanie własne

BADANIA JAKOŚCIOWE

INDYWIDUALNE WYWIADY POGŁĘBIONE WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY

Analiza wyników badań jakościowych w pierwszej części odnosi się do interpretacji wyników badania wykonanego metodą indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy. W badaniu udział wzięło 10 osób.

Wypowiedzi uczestników badania przedstawione zostały w podziale na dwa obszary problemowe: *Aktywność społeczna mieszkańców Gminy* oraz *Potrzeby społeczne i oczekiwania mieszkańców Gminy*.

W analizie pierwszego obszaru uwzględniono następujące pytania z wywiadu:

1. Jak oceniana jest ogólnie aktywność społeczna mieszkańców Gminy?
2. W jaki sposób mieszkańcy włączają się w działania organizowane na terenie Gminy?
3. Jakie są dobre praktyki działań społecznych, zaangażowania mieszkańców na rzecz innych w Gminie?
4. Które grupy społeczne w Gminie powinny zostać objęte szczególnym wsparciem w zakresie aktywizowania, zwiększenia udziału w życiu społecznym?
5. Jakie działania należy podjąć, aby zwiększyć udział mieszkańców w działaniach na rzecz społeczności lokalnej?

Natomiast w analizie obszaru drugiego: *Potrzeby społeczne i oczekiwania mieszkańców Gminy* uwzględniono następujące pytania:

1. Jakie potrzeby społeczne występują obecnie w Gminie?
2. Jakie usługi społeczne powinny być realizowane na terenie gminy?
3. Na ile obecny stan zaspokojenia usług społecznych jest wystarczający w stosunku do obecnych potrzeb społecznych w Gminie?
4. Jakie są oczekiwania potencjalnych odbiorców usług społecznych w odniesieniu do instytucji świadczących takie usługi?

W wywiadzie wzięło udział 10 osób, będących przedstawicielami lokalnych jednostek organizacyjnych, liderami lokalnymi, mieszkańcami, beneficjentami usług, przedstawicielami organizacji pozarządowych i podmiotami o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571), działającymi na terenie gminy, m.in.:

- ✓ przedstawiciel GOPS,
- ✓ przedstawiciel OSP,
- ✓ przedstawiciel KGW – 2 osoby,
- ✓ przedstawiciel Stowarzyszenie – 2 osoby,
- ✓ przedstawiciel Urzędu Gminy,
- ✓ przedstawiciele osób korzystających z oferty GOPS - 2 osoby
- ✓ przedstawiciel mieszkańców

Wszyscy uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych stwierdzili, iż gmina Sułów jest dobrym miejscem do życia, mieszkania, tylko trzeba w nią zainwestować, w szczególności w rozwój turystyki. Mimo pewnych trudności, braków respondenci są zadowoleni z zamieszkiwania w gminie i raczej nie planują zmiany miejsca zamieszkania.

Problemy społeczne w gminie

Respondenci wskazali głównie na problemy związane z:

- ✓ brak miejsc spotkań dla młodzieży – organizacja czasu wolnego,
- ✓ brak eventów dla młodych ludzi (brak komunikacji z młodzieżą o ich potrzebach),
- ✓ ucieczka młodzieży do większych miejscowości,
- ✓ zdecydowanie za mało miejsc pracy,
- ✓ słabo rozwinięta turystyka,
- ✓ starzejące się społeczeństwo,
- ✓ problemy komunikacyjne pomiędzy sołectwami
- ✓ niewystarczające wsparcie asystenckie i usługowe dla Seniorów i OzN

Respondenci zwrócili szczególną uwagę na problemy **młodzieży** z terenu gminy Sułów. Często opuszczają gminę uważając, iż oferta edukacyjna oraz spędzania czasu wolnego nie jest wystarczająca i dostosowana do ich potrzeb. Respondenci (zarówno FGI, jak i IDI) są zgodni, iż zdecydowanie w gminie brakuje miejsc, w których młodzież mogłaby się spotykać, rozwijać

swoje zainteresowania, spędzać czas wolny. Wyjątkiem jest oferta Gminnej Biblioteki. Należy również przygotować ofertę zajęć edukacyjnych, sportowych, kulturalnych, itp. dla młodzieży.

Mieszkańcy zwracają uwagę na niedostateczne wsparcie dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów:

1. Brak dziennego domu opieki – osoby starsze i ich rodziny nie mają dostępu do profesjonalnych usług wsparcia w czynnościach dnia codziennego i rehabilitacji.
2. Ograniczony dostęp do opieki wytchnieniowej i wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami – osoby zajmujące się ciężko chorymi członkami rodziny nie mają możliwości odpoczynku i wsparcia psychologicznego.
3. Problemy z transportem i mobilnością – niska częstotliwość przejazdów autobusu oraz odległość od przystanku, brak rozwiązań transportowych typu „door-to-door” dla osób z ograniczoną mobilnością.
4. Brak miejsc edukacyjnych i terapeutycznych dla dzieci z niepełnosprawnościami.
5. Brak ośrodka wsparcia poradnictwa specjalistycznego” prawnego, obywatelskiego, psychologicznego czy terapeutycznego.

.

ANALIZA DANYCH UZYSKANYCH W TRAKCIE WYWIADÓW GRUPOWYCH (FGI)

W trzeciej części badań jakościowych przeprowadzono grupowe wywiady z kluczowymi grupami odbiorców usług społecznych. Poproszone te grupy o ocenę skali potrzeb, odniesienie do sytuacji problemowych i potrzeb społecznych oraz wskazanie potencjalnego realizatora usług społecznych. Do grupy respondentów uczestniczących w wywiadach (FGI) zaproszono przedstawicieli seniorów, osób z niepełnosprawnościami, i opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych (stowarzyszenie, OSP, KGW)

W oparciu o wypowiedzi mieszkańców zebrane podczas wywiadów i FGI można wyróżnić szereg kluczowych wyzwań, które wpływają na jakość życia w gminie.

Problemy te dotyczą:

- ✓ migracji
- ✓ transportu publicznego

- ✓ opieki zdrowotnej
- ✓ wsparcia opiekuńczego dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością
- ✓ aktywizacji i integracji społecznej (seniorów i pokolenia „średniego”)
- ✓ dostępności zajęć dla dzieci i młodzieży
- ✓ wsparcia dla rodzin

Jednym z istotnych problemów gminy jest odpływ młodych mieszkańców do większych miast. Po ukończeniu studiów większość osób nie wraca do rodzinnych miejscowości, decydując się na życie w miastach, gdzie znajdują stabilne zatrudnienie i kupują mieszkania. To zjawisko prowadzi do spadku liczby dzieci w szkołach. Ponadto, obserwowany jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa (przybywa osób wieku poprodukcyjnym) i maleją zasoby osób pracujących zawodowa.

Brak komunikacji publicznej jest jednym z najczęściej podnoszonych problemów przez mieszkańców. Choć niektórzy rozmówcy nie uznawali jej za istotny problem (deklarują nie korzystanie z niej), zwracali uwagę na częste skargi mieszkańców dotyczące braku autobusów w określonych godzinach. Największym wyzwaniem jest brak jakichkolwiek połączeń z mniejszych miejscowości do Gminy czy Powiatu.

Gmina Sulów nie ma dobrze rozwiniętej oferty dla Seniorów, wielu starszych mieszkańców boryka się z problemem samotności i brakiem wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Jednakże mieszkańcy zwracają uwagę, że nawet dobrze wyposażone świetlice wiejskie nie przyciągają lokalnej społeczności, ponieważ trudno namówić (niektórych) mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Uczestnicy badania zauważają, że istnieje problem z dostępnością miejsc do spędzania wolnego czasu oraz równością w dostępie do zajęć dodatkowych. W wielu miejscowościach nie ma boisk ani przestrzeni rekreacyjnych, przez co dzieci i młodzież gromadzą się pod sklepami lub na przystankach, co zwiększa ryzyko negatywnych zachowań. Świetlice wiejskie również nie są dostępne dla młodzieży – mieszkańcy obawiają się o stan ich wyposażenia i niechętnie udostępniają je młodym ludziom.

Wzrost liczby osób starszych w gminie powoduje, że opieka nad seniorami staje się coraz trudniejsza. Brakuje rodzin wielopokoleniowych, a młodsze pokolenia często wyjeżdżają do miast, pozostawiając starszych członków rodziny samych. Wiele osób starszych nie ma nikogo, kto pomógłby im w codziennych sprawach, takich jak zakupy czy wizyty u lekarza. Dodatkowym problemem jest (czasem) brak udogodnień dla seniorów i

osób z niepełnosprawnościami, co powoduje ich wykluczenie społeczne i ograniczoną mobilność. Na terenie gminy działają Warsztaty Terapii Zajęciowej, które oferują kompleksowe wsparcie, w tym pomoc psychologiczną i społeczną uczestnikom, aczkolwiek osoby badane podkreśliły brak podobnych form wsparcia dla starszych i schorowanych osób, które nie mogą korzystać z istniejących rozwiązań.

Wprowadzenie Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Sułów jest postrzegane przez mieszkańców jako szansa na lepszą koordynację i dostępność usług społecznych, które obecnie są rozproszone między różne instytucje. Głównym celem CUS miałyby być stworzenie jednego miejsca, które integrowałoby wsparcie w zakresie opieki zdrowotnej, kultury, edukacji oraz pomocy społecznej, a także ułatwiałoby mieszkańcom dostęp do informacji o dostępnych inicjatywach.

Zdaniem badanych ważnym aspektem funkcjonowania CUS byłoby organizowanie wydarzeń w świetlicach wiejskich, które umożliwiłyby aktywizację seniorów oraz osób mniej zaangażowanych w życie społeczne. Mieszkańcy podkreślali, że regularne spotkania, na które można by zapraszać np. bibliotekarzy, lekarzy czy historyków, mogłyby zachęcić starsze osoby do wychodzenia z domu i integracji z innymi. Mobilność seniorów jest istotnym problemem, dlatego pojawiła się również sugestia, aby CUS zorganizował transport umożliwiający dojazd na wydarzenia, co mogłoby zwiększyć frekwencję i zaangażowanie mieszkańców.

Jednym z kluczowych elementów działalności CUS miałyby być także wzmocnienie działań informacyjnych i promocji inicjatyw społecznych. Badani wskazywali, że obecnie wiele osób nie uczestniczy w wydarzeniach, ponieważ nie wiedzą o ich istnieniu. Rozwiązaniem mogłoby być roznoszenie zaproszeń do skrzynek pocztowych lub osobiste informowanie mieszkańców o dostępnych inicjatywach.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie gminy. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą opracowaniu Programu usług społecznych, określającego usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej.

W oparciu o dokonaną analizę wyników badań zostały sformułowane wnioski z badania wraz z rekomendacjami.

Sytuację społeczną Gminy determinuje szereg czynników demograficznych, społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych, które wpływają na jakość życia jej mieszkańców oraz dostępność usług społecznych.

WNIOSEK 1

Zjawisko „starzenia się” społeczeństwa jest w obecnych czasach zjawiskiem nieuniknionym, aczkolwiek może ono postępować w zróżnicowanym stopniu w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego. Należy brać jednak pod uwagę, że w strukturze społecznej Gminy będzie przybywać osób starszych oraz trzeba liczyć się z tym, że nastąpi zmiana struktury wiekowej wśród mieszkańców. Kluczowe znaczenie będą miały struktury rodzin, które coraz rzadziej mają charakter wielopokoleniowy, częściej natomiast rozpraszają się, pozostawiając osoby starsze bez odpowiedniego wsparcia.

REKOMENDACJA 1

W najbliższych latach należy prognozować zwiększenie popytu na usługi opiekuńcze, asystenckie, wytnieniowe, a także inne rodzaje wsparcia osób starszych i osób

z niepełnosprawnościami. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na osoby samotne a także na dorosłe osoby z niepełnosprawnościami, które po śmierci rodziców – ich dotychczasowych opiekunów, mogą pozostać bez wsparcia. Samotność sprzyja bowiem pogłębianiu się procesowi starzenia. Izolacja społeczna, brak kontaktu z drugim człowiekiem sprawiają, że starość i niepełnosprawność z tym związana jawi się jako coś negatywnego. Dlatego relacja z drugim człowiekiem, aktywność zarówno fizyczna jak i psychiczna mają olbrzymie znaczenie dla opóźnienia procesów starzenia. W przypadku osób starszych, kiedy pojawiają się trudności w funkcjonowaniu fizycznym, samoobsłudze czy wykonaniu prostych czynności domowych, istotnym jest wprowadzenie zajęć z elementami aktywności fizycznej. Nie należy też zapominać, że nieodzownym elementem jest wprowadzenie zajęć z elementami treningu funkcji poznawczych i profilaktyki neurodegeneracyjnej. Integracja i aktywizacja społeczna osób starszych ma wzmocnić zdolności poznawcze w ramach zapobiegania demencji. Wskazane byłby zajęcia wspierające dotyczące radzenia sobie z trudnościami życia codziennego dla seniorów, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Nadmienić należy, że osoby starsze często są wykluczone cyfrowo, nie potrafią korzystać z internetu, co wpływa z ich lęku lub braku umiejętności. Umożliwić należałoby więc im dostęp do urządzeń cyfrowych (np. komputer) wraz z osobą, która pomoże w ich obsłudze. Dla osób, które są bardziej biegłe w obsłudze komputera, można utworzyć zajęcia łączące seniorów i osoby młode np. dotyczące gier komputerowych. Takie działanie miałoby bowiem wiele korzyści m. in. dialog międzypokoleniowy, większe zrozumienie swoich potrzeb zarówno ze strony seniorów jak i ludzi młodych.

REKOMENDACJA 2

Stworzenie dodatkowych miejsc typu Ośrodki Wsparcia dla Seniorów czy Klub Seniora, które zapewni osobom starszym uczestnictwo w różnego rodzaju zajęciach edukacyjnych i podnoszących ich jakość życia takich jak np. warsztaty: multimedialne, muzyczne, taneczne, ceramiczne, kulinarne, rękodzieła, ekologiczne, sportowe, językowe oraz wydarzenia integracyjne tj. wycieczki, wyjazdy do teatru, kina, na basen, pikniki. Ważnym elementem wsparcia będzie też rozwinięcie usług transportowych dla Seniorów. Podejmowane działania mają przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i ekonomicznemu poprzez organizację czasu wolnego seniorom. Wymienione zakresy aktywności zostały

wskazane jako obszar zainteresowania oraz zdefiniowany jako potrzebny i ważny dla społeczności lokalnej. Pozytywny wpływ na seniorów mogłyby mieć zajęcia w ramach, których mogliby realizować swoje talenty czy marzenia. Rzadko bowiem bierze się pod uwagę, że osoby starsze takie mają, niezrealizowane często z uwagi na brak czasu, środków finansowych, brak takiej możliwości lub konieczność prowadzenia domu czy wychowywania dzieci. Wówczas takie marzenia schodzą na drugi plan. Kiedy nadchodzi jesień życia mamy więcej czasu by pobyć ze sobą, zobaczyć upływający czas i na nowo chcieć spróbować tego, na co brakowało do tej pory czasu. Można więc stworzyć miejsce aby na nowo odkryć swoje talenty, zmierzyć się z samym sobą, wystąpić publicznie i zarejestrować swój występ (śpiew, taniec), a później podzielić się tym ze swoimi bliskimi, sąsiadami. Istotnym wydaje się więc stworzenie miejsca, gdzie seniorzy mogliby powspominać stare czasy, wypić kawę czy przyjść na zabawy taneczne, wystawy, wykłady czy projekcje filmu. Można stworzyć grupy tematyczne, biorąc pod uwagę pasjonatów gry w karty, śpiewu czy czytania książek. Terapia przez wspólną zabawę (towarzyską, taneczną), zdrową rywalizację w różnych dziedzinach (karaoke, gry karciane czy planszowe) pozwala na rozwój relacji i ćwiczenie funkcji poznawczych.

W zajęcia dla seniorów warto włączyć ludzi młodych. Dialog międzypokoleniowy sprzyja wychodzeniu z samotności zarówno młodym jak i seniorom. Pomoże to również w pogłębieniu wrażliwości społecznej, oswajaniu ze starością i pobudzeniu większego zrozumienia dla obu stron. Młodych ludzi można zaangażować w warsztaty i kursy cyfrowe, aby rozwijać kompetencje technologiczne osób starszych (np. obsługa telefonu komórkowego, dostęp do internetu, korzystanie z multimediiów), aby zapobiec wykluczeniu cyfryzacyjnemu seniorów. Z kolei seniorzy posiadają umiejętności, które obecnie zanikają to jest szydełkowanie, haftowanie czy majsterkowanie. Wskazana byłoby więc organizacja również takich zajęć, gdzie seniorzy byliby mentorami i uczyli młodych tego typu umiejętności.

WNIOSEK 2

Ważnym aspektem funkcjonowania mieszkańców Gminy jest zdrowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi główny powód udzielania pomocy społecznej w gminie. Społeczeństwo starzejące się boryka się z problemami zdrowotnymi

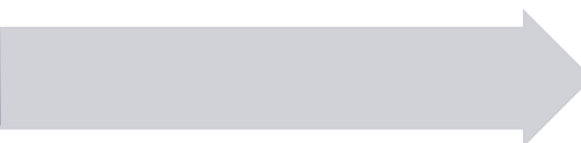
wynikającymi ze starszego i podeszłego wieku. Znaczenie ma również prowadzony tryb życia, w tym zła dieta, mała aktywność fizyczna oraz nałogi. Wszystkie te czynniki powodują pogorszenie stanu zdrowia wraz z wiekiem oraz zwiększanie zapadalności na choroby tzw. cywilizacyjne, a tym samym na konieczność zwiększania dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, usług opiekuńczych. Z przeprowadzonych badań wynika, że wśród seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami problemy zdrowotne oraz dostępność usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczych stanowią jedne z najważniejszych kwestii.

REKOMENDACJA 1

W zakresie realizowanych usług społecznych należy uwzględnić działania w obszarze promocji i ochrony zdrowia. Ważna jest szeroko rozumiana profilaktyka – od kształtowania świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowia i zdrowego starzenia się, po realizację badań przesiewowych, służących wczesnemu wykrywaniu chorób.

WNIOSEK 3

Diagnoza przeprowadzona wśród różnych grup społecznych i wiekowych obrazuje najistotniejsze problemy dzieci i młodzieży, którymi jest brak miejsc do spędzania czasu wolnego, co powoduje nudę i deprivację potrzeb wszechstronnego rozwoju.

REKOMENDACJA 1

Rekomenduje się organizację na terenie Gminy miejsc umożliwiających spotkania dzieci i młodzieży, tzw. świetlic środowiskowych, klubów. Miejsca takie wspierałyby rodziców w procesie wychowywania dzieci i młodzieży. Działania świetlic najczęściej ukierunkowane są na dzieci i młodzież wywodzące się z mających trudną sytuację materialną, natomiast zajęcia w tego typu placówkach mogą być zorganizowane w taki sposób, żeby poprzez swoją atrakcyjność przyciągać także dzieci i młodzież z rodzin wydolnych wychowawczo. Ogólne cele działań świetlic to przede wszystkim:

- ✓ współdział w procesie wychowywania z rodziną oraz szkołą,
- ✓ pomoc w nauce,

- ✓ organizacja czasu wolnego przez prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych,
- ✓ działania mające na celu rozwój zainteresowań podopiecznych,
- ✓ wsparcie psychologiczne, socjoterapeutyczne i materialne podopiecznych oraz ich rodzin;
- ✓ profilaktyka uzależnień;
- ✓ działania informacyjne w zakresie nabycia umiejętności i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Ważnym jest też zorganizowanie miejsca do bezpiecznego spędzania czasu dla dzieci i młodzieży, czyli miejsca, które oferuje zajęcia dla dzieci i młodzieży rozwijając ich pasje i zainteresowania (gry planszowe, towarzyskie, sprzęt komputerowy, sprzęt multimedialny – często niedostępne dla takiej grupy z uwagi na wysokie koszty ich zakupu). Pożyteczna może okazać się organizacja warsztatów kreatywności i ekspresji, zajęć tanecznych, muzycznych czy teatralnych. Istotne jest włączenie całych rodzin, by integrować wszystkich członków i wzmacniać więzi. Należy wziąć pod uwagę indywidualne potrzeby każdej osoby, by mogła ona (zarówno dorosły jak i dziecko) skorzystać z pomocy psychologa, terapeuty czy coacha. Drugą istotną kwestią są zajęcia grupowe, przeznaczone dla określonej grupy wiekowej lub całych rodzin.

Elementem dominującym powinno być kształtowanie prawidłowego funkcjonowania z uwzględnieniem obszaru potrzeb psychologicznych. Np. warsztaty, wykłady dotyczące rozwoju osobistego, poczucia własnej wartości, samoakceptacji, określania swoich wartości, celów do realizacji, umiejętności przekraczania barier psychologicznych związanych z lękiem, wycofaniem się czy porażką. Młodzi ludzie mieliby możliwość uczenia się w bezpiecznych warunkach zdrowej rywalizacji, akceptacji sukcesu jak i jego braku, nie odczuwając przy tym poczucia porażki. Mogą temu służyć zajęcia z wykorzystaniem zdobyczy technologicznych, dostępu do internetu (możliwość nagrywania występów wokalnych czy tanecznych, dzielenie się tym z innymi, sprawdzanie siebie). Taki rodzaj samorealizacji nie jest związany z konkretnym wiekiem, a dotyczy każdego. Pozwala to zrozumieć, że każdy człowiek ma marzenia, a nie zawsze ma czas i okazję je zrealizować.

WNIOSEK 4

Aktywność społeczna i obywatelska, deklarowana przez mieszkańców Gminy, pozostaje na średnim poziomie. Część osób w ogóle nie angażuje się w sprawy lokalnych społeczności, a dla wielu to zaangażowanie wyraża się przede wszystkim w dbałości o wspólne otoczenie i ewentualnie pomocy sąsiedzkiej. Bardzo ważne będzie także rozwój usług mobilnych oraz asystencja umożliwiająca korzystanie z usług oferowanych przez Gminę.

REKOMENDACJA 1

Aktywność i integracja jest bardzo ważnym aspektem funkcjonowania społeczności lokalnej, szczególnie w wymiarze wrażliwości społecznej, samopomocy i potencjału wspólnoty do diagnozowania i rozwiązywania problemów jej członków. Z tego względu rozwój usług społecznych wymaga działań ukierunkowanych na wzmocnienie aktywności i integracji społecznej, rozwój pomocy sąsiedzkiej oraz wyłanianie i wsparcie lokalnych liderów.

Szczególną uwagę należy zwrócić na konieczność kształtowania umiejętności społecznych i prawidłową komunikację interpersonalną. Aby bowiem wzmocnić aktywność społeczną i integrację, konieczne są powyższe umiejętności. Pomocne okazać się mogą zajęcia np. z psychologiem, który poprowadzi zajęcia lub warsztaty psychoedukacyjne z zakresu kształtowania umiejętności społecznych czy treningi komunikacji interpersonalnej. Z uwagi na chaos informacyjny, nadmiar bodźców zewnętrznych, człowiek traci umiejętności wyłapywania tego co istotne. Zaburza to budowanie relacji, sprawia, że stajemy się mniej wrażliwi na ludzkie problemy, izolujemy się z obawy przed tym co nas może spotkać. Izolacja społeczna prowadzi również do tego, że tracimy umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach społecznych. Przydatna będzie nauka odpowiednich zachowań w różnych okolicznościach życiowych (adekwatny strój, adekwatny język np. na rozprawie sądowej) i rozwój kultury osobistej. Pozwoli to owoić się z lękami przed nowymi sytuacjami społecznymi i nowymi ludźmi.

WNIOSEK 5

REKOMENDACJA 5

Podsumowując, w świetle przeprowadzonego rozeznania do grup społecznych, które obecnie w pierwszej kolejności powinny zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych należą: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież oraz rodziny.

W przeprowadzonym badaniu znajdujemy potwierdzenie znaczenia wymienionych wyżej odbiorców, jednak powyższa lista powinna zostać uzupełniona lub rozszerzona o usługi skierowane do: rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością, rozszerzenie oferty usług także do opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób z uzależnieniami oraz ich rodzin. Nie należy zapominać o dorosłych, młodych dorosłych, którzy częściowo mierzą się z wyzwaniami podobnymi jak poprzednie pokolenia, ale również dotknięci są problemami związanymi ze specyfiką dzisiejszych czasów.

W ramach poszczególnych grup należy szczególnie uwzględnić osoby i rodziny będące w kryzysie bądź trudnej sytuacji ekonomicznej, doświadczające dotychczas barier w dostępie do usług społecznych oraz rodziny mające problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Poniżej wskazano przykładowe działania, które mogą być kierowane do poszczególnych grup i osób:

- ✓ osoby starsze: przeciwdziałanie izolacji społecznej i poczucia samotności przez Seniorów, usługi opiekuńcze i asystenckie, poradnictwo specjalistyczne, opieka wytchnieniowa oraz spotkania międzypokoleniowe, zajęcia i inicjatywy rozwijające aktywność oraz zagospodarowujące potencjał seniorów, spotkania edukacyjne i profilaktyczne na przykład w Klubie Seniora jak również przy realizacji inicjatyw lokalnych;
- ✓ osoby z niepełnosprawnościami: usługi opiekuńcze i/lub asystenckie, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja, opieka wytchnieniowa, zajęcia integrujące osoby z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością,

Fundusze Europejskie
dla Lubelskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

warsztaty, spotkania i inne formy aktywności jak również przy realizacji inicjatyw lokalnych;

- ✓ rodziny z dziećmi i młodzież: zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji.

Fundusze Europejskie
dla Lubelskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Diagnoza opracowana w ramach projektu nr FELU.08.05-IZ.00-0002/24 pt.
„Utworzenie CUS w Gminie Sułów” działanie 8.5 Usługi społeczne Priorytetu VIII
Zwiększenie spójności społecznej Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego
2021-2027 dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.
Priorytet: FELU.08.00 Fundusze Europejskie, Działania: FELU.08.05 Usługi społeczne.